

## Toplumsal Muhalefetin ve Eleştirinin Taşındığı Mekânlar Olarak Kahvehaneler: Adapazarı Örneği

Araştırma Makalesi

**Mehmet Güngör**

Sakarya Üniversitesi,  
Sosyal Bilimler Enstitüsü,  
mehmet.gngr02@gmail.com

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.16633815>

### ÖZET

Bu araştırma Sakarya ili evren seçilerek Adapazarı merkezde yer alan kahvehanelerde yapılmıştır. Araştırmada kahvehanelerin sosyal hayattaki yeri ve önemi tespit edilmeye çalışılmıştır. Kahvehaneler 16. Yüzyıldan itibaren toplumsal hayata katılmışlardır. Ortaya çıktıkları ilk dönemden itibaren birçok işleve sahip olan kahvehanelerin en önemli özellikleri birer eğitim kurumu ve eleştiri mekânları olmalarıdır. Araştırmanın amacı kahvehanelerin sosyal hayattaki yeri ve önemi tespit edilerek, kahvehanelerin muhalefet ve eleştiri mekânı olarak kullanılıp kullanılmadığını tespit etmektir. Araştırma Sakarya İl'inin en büyük ilçesi olan Adapazarı merkezde gerçekleştirilmiştir. Buna göre Adapazarı merkez örneklem olarak seçilmiştir. Adapazarı'nda yer alan 300 civarı kahvehane bulunmaktadır. Buna göre temsiliyeti sağlayacağı düşüncesi ile her kahvehaneden 3-7 arası birey seçilerek 20 kahvehaneye ulaşıp toplamda 100 kişiye anket uygulanmıştır. Bulgulara göre katılımcıların büyük çoğunluğunun kahvehaneye oyun oynamak ya da boş vakitlerini geçirmek için geldikleri gözlemlenmiştir. Bunun yanında ankete katılan bireylerin çoğunluğu kahvehaneyi muhalefet ve eleştiri mekânı olarak kullanmadığı ve kahvehanede siyasi yönde sohbet etmedikleri görülmüştür.

**Anahtar Kelimeler:** Kahve, Kahvehane, Muhalefet ve Eleştiri Mekânı.

## GİRİŞ<sup>1</sup>

Her toplumun kültürü, o toplumun tarihsel olarak biçimlenen alışkanlıklarının bir yansıması niteliğindedir. Bu nedenle, bir kültürün tam anlamıyla kavranabilmesi için o kültürde egemen olan toplumsal alışkanlıkların tespit edilmesi büyük önem taşımaktadır (Evren, 1996: 7; Evren, 1997). Türk kültüründe uzun yıllardır varlığını sürdüren yaygın alışkanlıklardan biri de “kahve ve kahvehane” geleneğidir (Heise, 2001). Arapça “kahve” ve Farsça “hane” sözcüklerinden türeyen kahvehaneler, “çay, kahve gibi alkolsüz içeceklerin sunulduğu, dinlenme ve vakit geçirme amacıyla kullanılan mekanlar” olarak tanımlanmaktadır (Yıldız, 2007: 34; Naskali, 2010). Kahvehanelerin öncelikle ticari bir işletme olarak değerlendirilmesinin temelinde, bu mekanlarda içecek satışının yapılması yatmaktadır. Bu bağlamda, kahve tüketiminin ev ya da ibadet alanlarından çıkarılarak kamusal bir mekânda gerçekleştirilmesine kahvehaneler aracılığıyla zemin hazırlanmıştır (Şahbaz, 2007: 39).

Kahve kültürünün yaygınlaştığı her coğrafyada benzer toplumsal işlevlerle özdeşleşen kahvehaneler, toplumsal yaşam üzerinde önemli etkiler yaratan sosyolojik mekanlar olarak öne çıkmaktadır (Bajmaku, 2014: 32). Bu bağlamda, söz konusu çalışmada kahvehanelerin toplumsal hayattaki yeri, fonksiyonları ve geçirdiği dönüşümler kapsamlı biçimde ele alınmaktadır. Sadece Türkiye’de değil, Avrupa’da da kahvehanelerin toplumun her kesiminden bireyleri bir araya getirdiği gözlemlenmektedir. Aydınlar, siyasetçiler, tüccarlar ve halk tabakaları bu mekanlarda bir araya gelmiş; yeni bir sosyal etkileşim biçimi doğmuştur. Özellikle bira evlerine alternatif arayan kesimlerin ilgisini çeken bu mekanlar, zamanla sanatçılar ve yazarlar için de fikir alışverişinin yapıldığı birer merkez haline gelmiştir. Kahvehaneler bu yönüyle halkın düşüncelerini dile getirdiği alanlara dönüşmüştür. Osmanlı döneminde Naima tarafından “mecmua-i zürefa” (zariflerin meclisi), Nahit Sami Banarlı tarafından ise “Akademik Mühür” olarak nitelendirilmeleri bu işlevlerine dikkat çekmektedir (Evren, 1996; Akt: Bajmaku, 2014: 33).

İlk açıldıkları dönemden itibaren toplumsal tabakaların tamamına hitap eden kahvehaneler, farklı kesimlerden bireylerin eşitlik duygusu içerisinde bir araya geldiği mekanlar olarak işlev görmüştür. Kahve tüketimi ise birçok kültürde bağımlılık derecesinde bir alışkanlık olarak yer edinmiş; Osmanlı’nın son dönemlerinden itibaren modern Türkiye’de gündelik yaşamın vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir (Kaygılı, 2007). Bu mekanlar, aynı zamanda fikir alışverişlerinin yoğunlukla gerçekleştiği yerler olarak görülmüş ve siyasal otoriteler açısından potansiyel tehditler içeren yapılar olarak algılanmıştır. Özellikle İstanbul’da cami ve mescitlerin yerini alan kahvehaneler, Osmanlı yönetimi tarafından muhalif söylemlerin üretildiği yerler olarak değerlendirilmiş; IV. Murat, III. Selim ve II. Mahmut dönemlerinde baskı altına alınmış ve zaman zaman kapatılma girişimlerine maruz bırakılmıştır. II. Mahmut’un Yeniçeri Ocağı’nın kaldırılmasının ardından kahvehaneleri de kapatması, söz konusu mekanlara yönelik siyasi iktidarın olumsuz yaklaşımının açık bir göstergesi olarak değerlendirilmektedir (Yaşar, 2005; Akt: Bajmaku, 2014: 34).

Kahvehanelerde yürütülen siyasi sohbetlerin iktidar çevrelerinde rahatsızlık yarattığı günümüz araştırmalarıyla da kabul edilmektedir. Bununla birlikte, bu hoşnutsuzluğun ilk olarak bazı din âlimlerinden kaynaklandığı ve onların devleti harekete geçirdiği anlaşılmaktadır. Devlet,

<sup>1</sup> Bu çalışma Sakarya Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü’nde tamamlanan “Kahvehanelerin Sosyal Hayattaki Yeri ve Önemi: Muhalefet ve Eleştiri Mekânı Olarak Kahvehaneler (Adapazarı Merkez Örneği)” başlıklı lisans tezinden üretilmiştir.

bu noktada zaman zaman tarafsız bir arabulucu rolü üstlenmiş; dönemin şartlarına göre olumlu ya da olumsuz tavırlar alarak çeşitli yaptırımları hayata geçirmiştir (Tunç, 2014: 69). Kahvehanelerin çok yönlü olarak gerçekleştirdikleri işlevlerinden muhalefet ve eleştiri alanı olarak görev yapmalarıydı (Göle, 2000). Öyle ki, kahvehanelerde toplanan her kesimden insanın özgürce siyasal iktidar hakkında eleştirilerde bulunması ve devlet görevlileri hakkında türlü dedikodular konuşulması mümkün olmaktadır. Osmanlı kahvehaneleri eleştirel bir kamusal ve bozucu-eleştirel siyasi toplumsallığın oluşmasındaki araçsal rolleriyle, farklı statülerden kişilerin karşılaşma alanları olmaları sebebiyle, katmanlaşma sisteminin geleneksel normlarını tehdit ettikleri için yetkililerin tepkisine maruz kalıyordu (Sankır, 2010: 198). Günümüzde ise iktidara yönelik olumsuz içerikli eleştiride bulunmaktan ziyade güncel olarak siyasi konuşma yapılabilmektedir. Kahvehanelerde particilik yapılmaz söylemlerine de yapılan araştırmada rastlanılmıştır. Bunun yanında kahvehaneye her kesimden ve görüşten insanın bulunduğu için siyasi görüşlerin zıtlığı olduğu taktirde kavga çıkabilir endişesi ile bireyler bu yönde sohbet etmemeye dikkat etmektedirler. Böyle bir konuşmanın yerine çok az da olsa güncel olayların takibi ve eski-yeni iktidar ve siyaset karşılaştırması üzerine sohbet edilmektedir.

Kahvehaneler, yalnızca birer içecek sunum mekanı değil; aynı zamanda toplumsallaşmanın, fikir alışverişinin ve kültürel etkileşimin gerçekleştiği yerler olarak kültürel yapıda önemli bir konumda yer almaktadır. Bu mekanlar, tarih boyunca çeşitli baskılarla karşı karşıya kalmış olsa da, sosyal yaşamda oynadıkları rol nedeniyle varlıklarını sürdürebilmişlerdir. Zaman içerisinde kullanım biçimleri değişiklik gösterse de kahvehaneler, birer sosyal buluşma alanı olarak temel işlevlerini korumaya devam etmektedir (Bajmaku, 2014: 72). Kahvehaneler, insanların yalnızca sosyalleştiği değil; aynı zamanda eğlendiği, güldüğü ve çeşitli gösterileri izlediği mekanlar olarak da hizmet vermiştir. Gölge oyunu, orta oyunu ve küçük çaplı tiyatro gibi performanslarla hem eğlence hem de sosyal eleştirilerin paylaşımı sağlanmıştır (Sankır, 2010: 196). Kahvehaneler, bireylerin birbirlerinin düşüncelerine saygı göstermesi ve toplumsal etkileşimlerde belirli davranış normlarını benimsemesi açısından da eğitici işlevler üstlenmiştir. Bu mekanlar, aynı zamanda dedikodu gibi konuşma biçimlerinin yanı sıra ciddi toplumsal, siyasi ve kültürel tartışmaların yapıldığı alanlar olmuş; edebi faaliyetlerin de merkezi haline gelmiştir. Peçevi'nin aktardığına göre kahvehanelerde kitap ve risale okunmuş, oyunlar oynanmış ve yeni şiirler paylaşılmıştır. Bazı hatiplerin nutukları dinleyiciler üzerinde büyük etki yaratmıştır (Kömeçoğlu, 2009: 53; Akt: Sankır, 2010: 195). Kahvehanelerin bireyleri bir araya getirme ve toplumsal grupların oluşumuna katkı sağlama gibi yönleri, bu mekanlarda bireyler arasında hiyerarşiden bağımsız bir etkileşim ortamının varlığını da ortaya koymaktadır (Şahbaz, 2007: 108). Bu bağlamda bu araştırmanın amacı kahvehanelerin sosyal hayattaki yeri ve önemi tespit edilerek, kahvehanelerin muhalefet ve eleştiri mekanı olarak kullanılıp kullanılmadığını tespit etmektir. Bu temel amaçtan hareketle araştırmada aşağıdaki hipotezler test edilecektir.

- Kahvehaneye gelen bireylerin kahvehaneye geliş amaçları yaşa göre farklılık göstermektedir.
- Kahvehaneye gelen bireylerin kahvehaneye geliş amaçları medeni durumuna göre farklılık göstermektedir.
- Kahvehaneye gelen bireylerin kahvehaneye geliş amaçları eğitim durumuna göre farklılık göstermektedir.
- Kahvehaneye gelen bireylerin kahvehaneye geliş amaçları çalışma durumuna göre farklılık göstermektedir.

- Kahvehaneye gelen bireylerin kahvehaneye geliş amaçları mesleklerine göre farklılık göstermektedir.
- Kahvehaneye gelen bireylerin kahvehaneye ne sıklıkla geldikleri yaşa göre farklılık göstermektedir.
- Kahvehaneye gelen bireylerin kahvehaneye ne sıklıkla geldikleri medeni durumuna göre farklılık göstermektedir.
- Kahvehaneye gelen bireylerin kahvehanede en çok sohbet ettikleri konular eğitim durumuna göre farklılık göstermektedir.
- Kahvehaneye gelen bireylerin kahvehanede siyasi yönde sohbet etmeleri yaşa göre farklılık göstermektedir.
- Kahvehaneye gelen bireylerin kahvehanede siyasi yönde sohbet etmeleri eğitim durumuna göre farklılık göstermektedir.
- Kahvehaneye gelen bireylerin siyasi eleştiride bulunmaları yaşa göre farklılık göstermektedir.
- Kahvehaneye gelen bireylerin siyasi eleştiride bulunmaları eğitim durumuna göre farklılık göstermektedir.
- Kahvehaneye gelen bireylerin arkadaşlarla siyasi görüşlerini paylaşma yaşa göre farklılık göstermektedir.
- Kahvehaneye gelen bireylerin arkadaşlarla siyasi görüşlerini paylaşma eğitim durumuna göre farklılık göstermektedir.

Kahve bir içecek olarak geçmişten bugüne toplum tarafından çok beğenilmektedir. Kahvenin keşfedilmesi ile birlikte bu içeceğin tüketildiği mekânlar da oluşmaya başlamıştır. Kahve evi anlamına gelen kahvehane birçok fonksiyona sahip olması ile toplumsal hayatta önemli bir konuma sahiptir. İlk dönemlerden itibaren birçok özelliği ile bilinen kahvehaneler ilk zamanlarda bir eğitim, toplumsallaşma alanı olarak kendini göstermiştir. Zaman içerisinde devlet sohbetlerinin ve eleştirinin yapıldığı mekânlara dönüşen kahvehaneler birçok defa kapatılma ile karşılaşmıştır buna rağmen günümüze kadar varlığını sürdürmüştür. Günümüzde ise bazı işlevlerini yitirse de halen toplumsal hayatta önemli bir konuma sahiptir. Araştırmanın önemi de kahvehanelerin günümüzde nasıl bir etkiye sahip olduğu ve hangi amaçlara hizmet ettiğini ortaya çıkarmaya çalışmaktır. Araştırmanın asıl önemi ise kahvehanelerin muhalefet ve eleştiri mekânı olarak kullanılıp kullanılmadığı tespit etmektir.

## 1. Yöntem

Bu araştırma tarama modeli kapsamındadır. Araştırmam nicel özelliğe sahip olduğundan çok kişiden veri toplamak gerekmektedir. Tarama modeli olgular arasındaki ilişkinin açıklanmasında, hipotezlerin test edilmesinde işlevseldir (Karasar, 2011). Gözlem, yüz yüze görüşme ve anket uygulamasına olanak verdiği için toplanan veriler desteklenebilir, denetlenebilir, veri toplama araçları (anket) standart hale getirildiği için tekrarlanabilir, güvenilirliği test edilebilir (Daşdemir, 2016). Bu nedenle tarama modeli tercih edilmiştir. Araştırmanın evreni Sakarya ilidir. Araştırmanın örnekleme ise evreni en iyi temsil edeceği düşünüldüğü için Adapazarı ilçesindeki kahvehaneler seçilmiştir. Adapazarı'ndaki kahvehaneler 300 olarak kabul edilerek bunu temsil edeceği düşüncesi ile 20 kahvehane araştırmaya dâhil

edilmiştir. Adapazarı'ndaki kahvehanelerin sayısı Kahveciler Odası başkanı Sayın Mehmet Altay'dan edinilmiştir. Buna göre her kahvehanede 3-7 arası katılımcıya anket uygulanarak evren temsil edilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın Adapazarı'nda yapılıyor olması dört yıllık öğrenimimi burada geçirmemden dolayı buradaki kahvehanelere daha kolay ulaşabilirim düşüncesi oluşturmaktadır. Araştırma Adapazarı merkezde yer alan örneklem kahvehanelerinde gerçekleştirilmiş olup ham veriler kodlandıktan sonra bilgisayar ortamında SPSS (Social Package for Social Science - Sosyal Bilimler için İstatistik Paketi) programıyla veriler tablolara aktarılmış ve analiz edilmiştir.

## 2. Bulgular

Bu bölümde, araştırmanın hipotezlerine dayalı olarak ulaşılan nicel veriler sunulmakta ve bu veriler aracılığıyla hipotezlerin geçerliliği değerlendirilmektedir.

### Araştırma Grubunun Yaş, Medeni Durum, Eğitim Durumu ve Sosyo-Ekonomik Düzeyleriyle İlgili Bulgular:

**Tablo 1: Katılımcıların Yaşa Göre Dağılımları**

| Yaşınız? | Frekans | Yüzde (%) |
|----------|---------|-----------|
| 18-25    | 10      | 10        |
| 26-35    | 12      | 12        |
| 36-45    | 28      | 28        |
| 46-60    | 35      | 35        |
| 61+      | 15      | 15        |
| Total    | 100     | 100       |

Araştırmaya katılan bireylerin yaşa göre dağılımı Tablo 1'de verilmiştir. Buna göre araştırmaya katılanların 10'u (%10) 18-25, 12'si (%12) 26-35, 28'i (%28) 36-45, 35'i (%35) 46-60, 15'i (%15) 60 ve üzeri yaş grubundadır. Görülüyor ki araştırmaya katılanların çoğunu 46-60 yaş grubu oluşturmaktadır. Daha sonra ise 36-45 yaş grubu çoğunluğu sağlamaktadır.

**Tablo 2: Katılımcıların Medeni Duruma Göre Dağılımları**

| Medeni durumunuz nedir? | Frekans | Yüzde (%) |
|-------------------------|---------|-----------|
| Evli                    | 68      | 68        |
| Bekâr                   | 19      | 19        |
| Dul                     | 10      | 10        |
| Boşanmış                | 3       | 3         |
| Total                   | 100     | 100       |

Araştırmaya katılan bireylerin medeni durumuna göre dağılımı Tablo 2'de verilmiştir. Buna göre araştırmaya katılanların 68'i (%68) evli, 19'u (%19) bekâr, 10'u (%10) dul, geriye kalan 3'ü (%) boşanmış bireylerden oluşmaktadır. Görülüyor ki araştırmaya katılan bireylerin büyük çoğunluğu evlidir.

**Tablo 3: Katılımcıların Çocuk Sahibi Olmalarına Göre Dağılımı**

| Çocuğunuz var mı? | Frekans | Yüzde (%) |
|-------------------|---------|-----------|
| Evet              | 79      | 79        |
| Hayır             | 21      | 21        |
| Total             | 100     | 100       |

Araştırmaya katılan bireylerin çocuk sahibi olmalarına göre dağılımı Tablo 3’de verilmiştir. Buna göre araştırmaya katılanların 79’u (%79) evet, 21’i (%21) hayır cevabını vermiştir. Görülüyor ki araştırmaya katılan bireylerin yüksek oranda çocuk sahibi oldukları gözlemlenmiştir.

**Tablo 4: Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Dağılımı**

| Eğitim durumunuz nedir? | Frekans | Yüzde (%) |
|-------------------------|---------|-----------|
| İlkokul mezunu          | 26      | 26        |
| Ortaokul mezunu         | 22      | 22        |
| Lise mezunu             | 39      | 39        |
| Üniversite mezunu       | 11      | 11        |
| Yüksek                  | 2       | 2         |
| Total                   | 100     | 100       |

Araştırmaya katılan bireylerin eğitim durumuna göre dağılımı Tablo 3’de verilmiştir. Buna göre araştırmaya katılanların 26’sı (%26) ilkokul mezunu, 22’si (%22) ortaokul mezunu, 39’u (%39) lise mezunu, 11’i (%11) üniversite mezunu, 2’si (%2) yükseköğrenim görmektedir. Görülüyor ki araştırmaya katılanların çoğunu lise mezunu oluşturmaktadır.

**Tablo 5: Katılımcıların Çalışma Durumuna Göre Dağılımı**

| Çalışıyor musunuz? | Frekans | Yüzde (%) |
|--------------------|---------|-----------|
| Evet               | 68      | 68        |
| Hayır              | 32      | 32        |
| Total              | 100     | 100       |

Araştırmaya katılan bireylerin çalışma durumuna göre dağılımı Tablo 5’te verilmiştir. Buna göre araştırmaya katılanların 68’i (%68) evet, 32’si (%32) hayır cevabını vermiştir. Görülüyor ki araştırmaya katılanların büyük çoğunluğu bir işte çalışmaktadır.

**Tablo 6: Katılımcıların Meslek Durumuna Göre Dağılımı**

| Mesleğiniz nedir? | Frekans | Yüzde (%) |
|-------------------|---------|-----------|
| İşçi              | 27      | 27        |
| Esnaf             | 16      | 16        |
| Memur             | 8       | 8         |
| Serbest Meslek    | 21      | 21        |
| Emekli            | 25      | 25        |

|                |          |          |
|----------------|----------|----------|
| Diğer<br>Total | 3<br>100 | 3<br>100 |
|----------------|----------|----------|

Araştırmaya katılan bireylerin meslek durumuna göre dağılımı Tablo 6’da verilmiştir. Buna göre araştırmaya katılanların 27’si (%27) işçi, 16’sı (%16) esnaf, 8’i (%8) memur, 21’i (%21) serbest meslek, 25’i (%25) emekli, 3’ü (%3) diğer meslek grubuna dâhildir. Görülüyor ki araştırmaya katılanların yarısını emekli ve serbest meslek grubunda olanlar oluşturmaktadır.

**Tablo 7: Katılımcıların Aylık Gelirine Göre Dağılımı**

| Ailenizin aylık geliri ortalama ne kadar? | Frekans | Yüzde (%) |
|-------------------------------------------|---------|-----------|
| 1000 TL’den az                            | 4       | 4         |
| 1001-2000                                 | 43      | 43        |
| 2001-3000                                 | 38      | 38        |
| 3000 TL’den fazla                         | 15      | 15        |
| Total                                     | 100     | 100       |

Araştırmaya katılan bireylerin aylık ortalama gelirleri dağılımı Tablo 7’de verilmiştir. Buna göre araştırmaya katılanların 4’ü (%4) 1000 TL’den az, 43’ü (%43) 1001-2000 TL, 38’i (%38) 2001-3000 TL, 15’i ise 3000 TL’den fazla gelir sahibidir. Görülüyor ki araştırmaya katılanların yarısını 1001-2000 TL arasında gelir sahibidir. Daha sonra ise 2001-3000 TL gelir sahibi olanlar çoğunluğu sağlamaktadır.

**Tablo 8: Katılımcıların Kahvehaneye İlk Geldikleri Yaşa Göre Dağılımı**

| Kahvehaneye kaç yaşından beri geliyorsunuz? | Frekans | Yüzde (%) |
|---------------------------------------------|---------|-----------|
| 18-25                                       | 61      | 61        |
| 26-40                                       | 27      | 27        |
| 41-55                                       | 10      | 10        |
| 56+                                         | 2       | 2         |
| Total                                       | 100     | 100       |

Araştırmaya katılan bireylerin kahvehaneye ilk geldikleri yaşa göre dağılımı Tablo 8’de verilmiştir. Buna göre araştırmaya katılanların 61’i (%61) 18-25, 27’si (%27) 26-40, 10’u (%10) 41-55, 2’si (%2) 56+ yaş grubu oluşturmaktadır. Görülüyor ki araştırmaya katılanların büyük çoğunluğunu 18-25 yaş grubu oluşturmaktadır. Buna göre katılımcıların büyük çoğunluğu reşit olduğundan itibaren kahvehaneye gitmektedir.



**Araştırma Grubunun Kahvehaneye Geliş Amacı, Siyasi Yönde Sohbet Etme, Gelme Sıklığı, Gelme Vakitleri Düzeyleriyle İlgili Bulgular:**

**Tablo 9: Katılımcıların Kahvehaneye Geliş Amacına Göre Dağılımı 1.Tercih**

| Kahvehaneye geliş amacınız nedir? 1.Tercih | Frekans | Yüzde (%) |
|--------------------------------------------|---------|-----------|
| Sohbet etmek                               | 29      | 29        |
| Oyun oynamak                               | 35      | 35        |
| Boş vakit geçirmek                         | 13      | 13        |
| İşsiz olduğum için                         | 2       | 2         |
| Alışkanlık olduğu için                     | 7       | 7         |
| Bir şeyler içmek için                      | 3       | 3         |
| Arkadaşlarla görüşmek için                 | 11      | 11        |
| Siyasi konuda sohbet için                  | 0       | 0         |
| Total                                      | 100     | 100       |

Araştırmaya katılan bireylerin kahvehaneye geliş amacına göre dağılımı (1. Tercih) Tablo 9’da verilmiştir. Buna göre araştırmaya katılanların 29’u (%29) sohbet etmek, 35’i (%35) oyun oynamak, 13’ü (%13) boş vakit geçirmek, 2’si (%2) işsiz olduğu için, 7’si (%7) alışkanlık olduğu için, 3’ü (%3) bir şeyler içmek için, 11’i (%11) arkadaşlarla görüşmek için, 0’ı (%0) siyasi konuda sohbet etmek için kahvehaneye gelmeleri 1. tercihleridir. Görülüyor ki araştırmaya katılanların çoğunluğu 1. Tercih olarak (%35) kahvehaneye oyun oynamak için gelmektedir. Daha sonra ise bireylerin çoğunluğu sohbet etmek için kahvehaneye gelmektedir.

**Tablo 10: Katılımcıların Kahvehaneye Geliş Amacına Göre Dağılımı 2.Tercih**

| Kahvehaneye geliş amacınız nedir? 2.Tercih | Frekans | Yüzde (%) |
|--------------------------------------------|---------|-----------|
| Sohbet etmek                               | 20      | 20        |
| Oyun oynamak                               | 20      | 20        |
| Boş vakit geçirmek                         | 23      | 23        |
| İşsiz olduğum için                         | 2       | 2         |
| Alışkanlık olduğu için                     | 8       | 8         |
| Bir şeyler içmek için                      | 8       | 8         |
| Arkadaşlarla görüşmek için                 | 18      | 18        |
| Siyasi konuda sohbet için                  | 1       | 1         |
| Total                                      | 100     | 100       |

Araştırmaya katılan bireylerin kahvehaneye geliş amacına göre dağılımı (2. Tercih) Tablo 10’da verilmiştir. Buna göre araştırmaya katılanların 20’si (%20) sohbet etmek, 20’si (%20) oyun oynamak, 23’ü (%23) boş vakit geçirmek, 2’si (%2) işsiz olduğu için, 8’i (%8) alışkanlık olduğu için, 8’i (%8) bir şeyler içmek için, 18’i (%18) arkadaşlarla görüşmek için, 1’i (%1) siyasi konuda sohbet etmek için kahvehaneye gelmeleri 2. tercihleridir. Görülüyor ki araştırmaya katılanların çoğunluğu 2. Tercih olarak (%23) boş vakitlerini geçirmek için kahvehaneye gelmektedirler. Daha



sonra gelen sohbet etmek (%20) ve oyun oynamak (%20) aynı oranda çoğunluğu göstermektedir.

**Tablo 11: Katılımcıların Kahvehaneye Geliş Amacına Göre Dağılımı 3.Tercih**

| Kahvehaneye geliş amacınız nedir? 3.Tercih | Frekans | Yüzde (%) |
|--------------------------------------------|---------|-----------|
| Sohbet etmek                               | 16      | 16        |
| Oyun oynamak                               | 12      | 12        |
| Boş vakit geçirmek                         | 17      | 17        |
| İşsiz olduğum için                         | 3       | 3         |
| Alışkanlık olduğu için                     | 17      | 17        |
| Bir şeyler içmek için                      | 6       | 6         |
| Arkadaşlarla görüşmek için                 | 23      | 23        |
| Siyasi konuda sohbet için                  | 6       | 6         |
| Total                                      | 100     | 100       |

Araştırmaya katılan bireylerin kahvehaneye geliş amacına göre dağılımı (3. Tercih) Tablo 11’de verilmiştir. Buna göre araştırmaya katılanların 16’sı (%16) sohbet etmek, 12’si (%12) oyun oynamak, 17’si (%17) boş vakit geçirmek, 3’ü (%3) işsiz olduğu için, 17’si (%17) alışkanlık olduğu için, 6’sı (%6) bir şeyler içmek için, 23’ü (%23) arkadaşlarla görüşmek için, 6’sı (%6) siyasi konuda sohbet etmek için kahvehaneye gelmeleri 3. tercihleridir. Görülüyor ki araştırmaya katılanların çoğunluğu 3. Tercih olarak (%23) arkadaşlarla görüşmek için kahvehaneye gelmektedir. Daha sonra gelen alışkanlık olduğu için (%17), boş vakit geçirmek için (%17) eşit ve sohbet etmek (%16) en yakın orandadır. Buna göre araştırmaya katılanların kahvehaneye geliş amacının 1. 2. ve 3. Tercihleri arasında siyasi konuda sohbet etme çok düşük orandadır. 1. Tercih siyasi konuda sohbet etme oranı, (%0), 2. Tercih siyasi konuda sohbet etme oranı (%1), 3. Tercih siyasi konuda sohbet etme oranı (%6)’lık bir kısmı kapsamaktadır.

**Tablo 12: Katılımcıların Kahvehaneye İlk Birlikte Geline Kişi Durumuna Göre Dağılımı**

| Kahvehaneye ilk kiminle geldiniz? | Frekans | Yüzde (%) |
|-----------------------------------|---------|-----------|
| Baba                              | 5       | 5         |
| Ağabey/Kardeş                     | 5       | 5         |
| Mahalle arkadaşı                  | 54      | 54        |
| İş arkadaşı                       | 15      | 15        |
| Akraba                            | 5       | 5         |
| Hemşehri                          | 8       | 8         |
| Diğer                             | 8       | 8         |
| Total                             | 100     | 100       |

Araştırmaya katılan bireylerin kahvehaneye ilk kimin ile geldiklerine göre dağılımı Tablo 12’de verilmiştir. Buna göre araştırmaya katılanların 5’i (%5) baba, 5’i (%5) ağabey/kardeş, 54’ü (%54) mahalle arkadaşı, 15’i (%15) iş arkadaşı, 5’i (%5) akraba, 8’i (%8) hemşehri, 8’i (%8) diğer grubu oluşturmaktadır. Görülüyor ki araştırmaya katılanların yarısı (%54) mahalle arkadaşı ile ilk olarak kahvehaneye gelmektedir.

**Tablo 13: Katılımcıların Kahvehanede Siyasi Yönde Sohbet Etme Durumuna Göre Dağılımı**

| Kahvehaneye siyasi yönde sohbet etmek için mi geliyorsunuz? | Frekans | Yüzde (%) |
|-------------------------------------------------------------|---------|-----------|
| Evet                                                        | 14      | 14        |
| Hayır                                                       | 71      | 71        |
| Fikrim yok                                                  | 15      | 15        |
| Total                                                       | 100     | 100       |

Araştırmaya katılan bireylerin kahvehanede siyasi yönde sohbet etme durumuna göre dağılımı Tablo 13'te verilmiştir. Buna göre araştırmaya katılanların 14'ü (%14) evet, 71'i (%71) hayır, 15'i (%15) fikrim yok cevabını vermiştir. Görülüyor ki araştırmaya katılan bireylerin büyük çoğunluğu (%71) kahvehaneye siyasi yönde sohbet etmek için gelmemektedir.

**Tablo 14: Katılımcıların Kahvehaneye Gelme Vaktine Göre Dağılımı**

| Kahvehaneye hangi vakitlerde geliyorsunuz? | Frekans | Yüzde (%) |
|--------------------------------------------|---------|-----------|
| Sabahları                                  | 7       | 7         |
| Öğlen                                      | 8       | 8         |
| Akşamları                                  | 80      | 80        |
| İki namaz vakti arasında                   | 5       | 5         |
| Total                                      | 100     | 100       |

Araştırmaya katılan bireylerin kahvehaneye gelme vaktine göre dağılımı Tablo 14'te verilmiştir. Buna göre araştırmaya katılanların 7'si (%7) sabahları, 8'i (%8) öğlen, 80'i (%80) akşamları, 5'i iki namaz vakti arasında kahvehaneye gelmektedir. Görülüyor ki araştırmaya katılan bireylerin büyük çoğunluğu (%80) akşamları kahvehaneye gelmektedir.

**Tablo 15: Katılımcıların Kahvehaneye Gelme Sıklığına Göre Dağılımı**

| Ne sıklıkla kahvehaneye geliyorsunuz? | Frekans | Yüzde (%) |
|---------------------------------------|---------|-----------|
| Her gün                               | 35      | 35        |
| Haftada iki-üç gün                    | 38      | 38        |
| Günaşırı                              | 16      | 16        |
| Ayda bir                              | 11      | 11        |
| Total                                 | 100     | 100       |

Araştırmaya katılan bireylerin kahvehaneye gelme sıklıklarına göre dağılımı Tablo 15'te verilmiştir. Buna göre araştırmaya katılanların 35'i (%35) her gün, 38'i (%38) haftada iki-üç gün, 16'sı (%16) günaşırı, 11'i (%11) ayda bir kahvehaneye gelmektedir. Görülüyor ki araştırmaya

katılan bireylerin çoğunluğu (%38) haftada iki-üç gün kahvehaneye gelmektedir. Daha sonra ise her gün (%35) en yakın orandadır.

**Tablo 16: Katılımcıların Kahvehaneye Hafta Sonları Gelme Durumuna Göre Dağılımı**

| Hafta sonları kahvehaneye geliyor musunuz? | Frekans | Yüzde (%) |
|--------------------------------------------|---------|-----------|
| Evet                                       | 80      | 80        |
| Hayır                                      | 20      | 20        |
| Total                                      | 100     | 100       |

Araştırmaya katılan bireylerin kahvehaneye hafta sonları gelme durumuna göre dağılımı Tablo 16’da verilmiştir. Buna göre araştırmaya katılanların 80’i (%80) evet, 20’si (%20) hayır cevabını vermiştir. Görülüyor ki araştırmaya katılan bireylerin büyük çoğunluğu (%80) hafta sonları kahvehaneye gelmektedir.

**Tablo 17: Katılımcıların Kahvehanede Kalma Sürelerine Göre Dağılımı**

| Kahvehaneye geldiğinizde günde ortalama kaç saat kalırsınız? | Frekans | Yüzde (%) |
|--------------------------------------------------------------|---------|-----------|
| 1-2                                                          | 13      | 13        |
| 3-4                                                          | 47      | 47        |
| 5-6                                                          | 29      | 29        |
| 7+                                                           | 11      | 11        |
| Total                                                        | 100     | 100       |

Araştırmaya katılan bireylerin kahvehanede kalma sürelerine göre dağılımı Tablo 17’de verilmiştir. Buna göre araştırmaya katılanların 13’ü (%13) 1-2, 47’si (%47) 3-4, 29’u (%29) 5-6, 11’i (%11) 7 saat ve üzeri grubundadır. Görülüyor ki araştırmaya katılan bireylerin yarısı kahvehaneye geldiklerinde 3-4 saat kalmaktadırlar.

**Tablo 18: Katılımcıların Kahvehanede En Çok Sohbet Ettikleri Konuya Göre Dağılımı**

| Kahvehanede en çok hangi konu üzerinde sohbet edersiniz? | Frekans | Yüzde (%) |
|----------------------------------------------------------|---------|-----------|
| Politika/Siyaset                                         | 10      | 10        |
| Ekonomi                                                  | 15      | 15        |
| Futbol                                                   | 20      | 20        |
| Magazin                                                  | 1       | 1         |
| Güncel                                                   | 48      | 48        |
| Diğer                                                    | 6       | 6         |
| Total                                                    | 100     | 100       |

Araştırmaya katılan bireylerin kahvehanede en çok sohbet ettikleri konuya göre dağılımı Tablo 18’de verilmiştir. Buna göre araştırmaya katılanların 10’u (%10) politika/siyaset, 15’i

(%15) ekonomi, 20'si (%20) futbol, 1'i (%1) magazin, 48'i (%48) güncel, 6'sı (%6) diğer grubu oluşturmaktadır. Görülüyor ki araştırmaya katılan bireylerin yarısı (%48) güncel konuda sohbet etmektedir.

### Kahvehaneye Geliş Amacına İlişkin Bulgular:

**Tablo 19: Kahvehaneye Geliş Amacına İlişkin Görüşlere Katılma Durumu**

|                                                          | Kesinlikle katılmıyorum |    | Katılmıyorum |    | Kararsızım |    | Katılıyorum |    | Kesinlikle katılıyorum |    |
|----------------------------------------------------------|-------------------------|----|--------------|----|------------|----|-------------|----|------------------------|----|
|                                                          | S                       | %  | S            | %  | S          | %  | S           | %  | S                      | %  |
| Kahvehaneye oyun oynamak için geliyorum                  | 11                      | 11 | 18           | 18 | 5          | 5  | 43          | 43 | 23                     | 23 |
| Kahvehaneye boş vaktimi değerlendirmek için gelirim      | 15                      | 15 | 19           | 19 | 4          | 4  | 43          | 43 | 19                     | 19 |
| Kahvehaneye ailevi sorunlarımdan uzaklaşmak için gelirim | 31                      | 31 | 30           | 30 | 11         | 11 | 22          | 22 | 6                      | 6  |
| Kahvehaneye hemşehrilerim ile görüşmek için gelirim      | 20                      | 20 | 15           | 15 | 9          | 9  | 44          | 44 | 12                     | 12 |
| Hafta sonu stres atmak için kahvehaneye gelirim          | 12                      | 12 | 17           | 17 | 7          | 7  | 41          | 41 | 23                     | 23 |
| Kahvehaneye geliş amacım çalışmadığım içindir            | 35                      | 35 | 34           | 34 | 6          | 6  | 18          | 18 | 7                      | 7  |
| Kahvehaneye geliş amacım siyasi yönde sohbet etmektir    | 37                      | 37 | 37           | 37 | 10         | 10 | 14          | 14 | 2                      | 2  |

Tablo 19'da araştırmaya katılan bireylerin kahvehaneye geliş amacına ilişkin görüşlerine yer verilmiştir. Tabloya göre katılımcıların “Kahvehaneye oyun oynamak için geliyorum” ifadesine 29'u (%29) kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum, 5'i (%5) kararsızım, 66'sı (%66) kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum cevabını vermiştir.

“Kahvehaneye boş vaktimi değerlendirmek için gelirim” ifadesine 34'i (%34) kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum, 4'ü (%4) kararsızım, 62'si (%62) kesinlikle katılıyorum ve

katılıyorum cevabını vermiştir.

“Kahvehaneye ailevi sorunlarımdan uzaklaşmak için gelirim” ifadesine 61’i (%61) kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum, 11’i (%11) kararsızım, 28’i (%28) kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum cevabını vermiştir.

“Kahvehaneye hemşehrilerim ile görüşmek için gelirim” ifadesine 35’i (%35) kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum, 9’u (%9) kararsızım, 56’sı (%56) kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum cevabını vermiştir.

“Hafta sonu stres atmak için kahvehaneye gelirim” ifadesine 29’u (%29) kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum, 7’si (%7) kararsızım, 64’ü (%64) kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum cevabını vermiştir.

“Kahvehaneye geliş amacım çalışmadığım içindir” ifadesine 69’u (%69) kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum, 6’sı (%6) kararsızım, 25’i (%25) kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum cevabını vermiştir.

“Kahvehaneye geliş amacım siyasi yönde sohbet etmektir” ifadesine 74’i (%74) kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum, 6’sı (%6) kararsızım, 25’i (%25) kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum cevabını vermiştir.

### Siyasi İçerikli Konuşmalara Katılma Durumuna İlişkin Bulgular:

**Tablo 20: Siyasi İçerikli Konuşmalara İlişkin Görüşlere Katılma Durumu**

|                                                            | Kesinlikle katılmıyorum |    | Katılmıyorum |    | Kararsızım |    | Katılıyorum |    | Kesinlikle katılıyorum |    |
|------------------------------------------------------------|-------------------------|----|--------------|----|------------|----|-------------|----|------------------------|----|
|                                                            | S                       | %  | S            | %  | S          | %  | S           | %  | S                      | %  |
| Kahvehanede daha çok siyasi içerikli konuşmalar yaparım    | 29                      | 29 | 40           | 40 | 9          | 9  | 16          | 16 | 6                      | 6  |
| Kahvehanede siyasi içerikli sohbetlere katılmam            | 20                      | 20 | 32           | 32 | 10         | 10 | 28          | 28 | 10                     | 10 |
| Kahvehanede siyasi eleştiride bulunurum                    | 26                      | 26 | 39           | 39 | 9          | 9  | 20          | 20 | 6                      | 6  |
| Kahvehanede siyasi görüşlerimi arkadaşlarımla paylaşıyorum | 22                      | 22 | 28           | 28 | 12         | 12 | 32          | 32 | 6                      | 6  |

Tablo 20’de araştırmaya katılan bireylerin siyasi içerikli konuşmalara ilişkin görüşlerine yer verilmiştir. Tabloya göre katılımcıların “Kahvehanede daha çok siyasi içerikli konuşmalar yaparım” ifadesine 69’u (%69) kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum, 9’u (%9) kararsızım,

22'si (%22) kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum cevabını vermiştir.

“Kahvehanede siyasi içerikli sohbetlere katılmam” ifadesine 52'si (%52) kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum, 10'u (%10) kararsızım, 38'i (%38) kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum cevabını vermiştir.

“Kahvehanede siyasi eleştiride bulunurum” ifadesine 65'i (%65) kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum, 9'u (%9) kararsızım, 26'sı (%26) kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum cevabını vermiştir.

“Kahvehanede siyasi görüşlerimi arkadaşlarımla paylaşırım” ifadesine 50'si (%50) kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum, 12'si (%12) kararsızım, 38'i (%38) kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum cevabını vermiştir.

### Araştırma Grubunun Yaş, Medeni Durum, Eğitim Durumu, Çalışma Durumu ve Meslek Durumuna Göre Kahvehaneye Geliş Amacı Arasındaki İlişkiyle İlgili Bulgular:

**Tablo 21: Yaş Göre Bireylerin Kahvehaneye Geliş Amaçları Arasındaki İlişkisi**

| Yaş                         | Kahvehaneye geliş amacım |              |                    |                    |                        |                         |                            |                                 |
|-----------------------------|--------------------------|--------------|--------------------|--------------------|------------------------|-------------------------|----------------------------|---------------------------------|
|                             | Sohbet Etmek             | Oyun Oynamak | Boş Vakit Geçirmek | İşsiz olduğum İçin | Alışkanlık Olduğu İçin | Bir şeylerle içmek için | Arkadaşlarla Görüşmek İçin | Siyasi Konuda Sohbet Etmek İçin |
| 18-25<br>%Yaşını Z          | 1<br>10,0 %              | 8<br>80,0%   | 0<br>,0%           | 0<br>,0%           | 1<br>10,0%             | 0<br>,0%                | 0<br>,0%                   | 0<br>,0%                        |
| 26-35<br>%Yaşını Z          | 4<br>33,3 %              | 5<br>41,7%   | 0<br>,0%           | 0<br>,0%           | 1<br>8,3%              | 1<br>8,3%               | 1<br>8,3%                  | 0<br>,0%                        |
| 36-45<br>%Yaşını Z          | 6<br>21,4 %              | 12<br>42,9%  | 4<br>14,3%         | 0<br>,0%           | 1<br>3,6%              | 1<br>3,6%               | 4<br>14,3%                 | 0<br>,0%                        |
| 46-60<br>%Yaşını Z          | 16<br>45,7 %             | 8<br>22,9%   | 4<br>11,4%         | 1<br>2,9%          | 3<br>8,6%              | 1<br>2,9%               | 2<br>5,7%                  | 0<br>,0%                        |
| 61 yaş ve üstü<br>%Yaşını Z | 2<br>13,3 %              | 2<br>13,3%   | 5<br>33,3%         | 1<br>6,7%          | 1<br>6,7%              | 0<br>,0%                | 4<br>26,7%                 | 0<br>,0%                        |
| Total<br>%Yaşını Z          | 29<br>29,0 %             | 35<br>35,0%  | 13<br>13,0%        | 2<br>2,0%          | 7<br>7,0%              | 3<br>3,0%               | 11<br>11,0%                | 0<br>,0%                        |

Tablo 21'de yaş değişkeninin bireylerin kahvehaneye geliş amacına nasıl bir etki oluşturduğu gösterilmiştir. 18-25 yaşındaki bireylerin %80'i oyun oynamak, 26-35 yaşındaki bireylerin %41,7'si oyun oynamak, 36-45 yaşındaki bireylerin %42,9'u oyun oynamak, 46-60

yaşındaki bireylerin %45,7'si sohbet etmek, 61 yaş ve üstü bireylerin %33,3'ü boş vakit geçirmek ve ona yakın olan %26,7 arkadaşlarla görüşmek için cevabını vermiştir. Tablodan hareketle yaş arttıkça bireylerin kahvehaneye geliş amaçları değişmektedir.

**Tablo 22: Medeni Durumuna Göre Bireylerin Kahvehaneye Geliş Amaçları Arasındaki İlişkisi**

| Medeni Durum                  | Kahvehaneye geliş amacım |              |                    |                    |                        |                       |                            |                                 |
|-------------------------------|--------------------------|--------------|--------------------|--------------------|------------------------|-----------------------|----------------------------|---------------------------------|
|                               | Sohbet Etmek             | Oyun Oynamak | Boş Vakit Geçirmek | İşsiz olduğum İçin | Alışkanlık Olduğu İçin | Bir şeyler içmek için | Arkadaşlarla Görüşmek İçin | Siyasi Konuda Sohbet Etmek İçin |
| Evli<br>%Medeni Durumunuz     | 3<br>15,8 %              | 10<br>52,6%  | 2<br>10,5%         | 0<br>,0%           | 2<br>10,5%             | 1<br>5,3%             | 1<br>5,3%                  | 0<br>,0%                        |
| Bekâr<br>%Medeni Durumunuz    | 4<br>33,3 %              | 5<br>41,7%   | 0<br>,0%           | 0<br>,0%           | 1<br>8,3%              | 1<br>8,3%             | 1<br>8,3%                  | 0<br>,0%                        |
| Dul<br>%Medeni Durumunuz      | 2<br>20,0 %              | 1<br>10,0%   | 6<br>60,0%         | 0<br>,0%           | 0<br>,0%               | 0<br>,0%              | 1<br>10,0%                 | 0<br>,0%                        |
| Boşanmış<br>%Medeni Durumunuz | 0<br>,0%                 | 2<br>66,7%   | 1<br>33,3%         | 0<br>,0%           | 0<br>,0%               | 0<br>,0%              | 0<br>,0%                   | 0<br>,0%                        |
| Total<br>%Medeni Durumunuz    | 29<br>29,0 %             | 35<br>35,0%  | 13<br>13,0%        | 2<br>2,0%          | 7<br>7,0%              | 3<br>3,0%             | 11<br>11,0%                | 0<br>,0%                        |

Tablo 22'de medeni durum değişkeninin bireylerin kahvehaneye geliş amacına nasıl bir etki oluşturduğu gösterilmiştir. Buna göre evli bireylerin %52,6'sı oyun oynamak, bekâr bireylerin %41,7'si oyun oynamak ve %33,3'ü sohbet etmek, dul bireylerin %60'ı boş vakit geçirmek için, boşanmış bireylerin %66,7'si oyun oynamak cevabını vermiştir. Tablodan hareketle bireylerin medeni durumuna göre kahvehaneye geliş amaçları benzerlik göstermektedir. Buna göre sadece dul bireylerin geliş amaçlarının farklı olduğu gözlemlenmiştir.

**Tablo 23: Eğitim Durumuna Göre Bireylerin Kahvehaneye Geliş Amaçları Arasındaki İlişkisi**

|  | Kahvehaneye geliş amacım |
|--|--------------------------|
|--|--------------------------|



| Eğitim Durumu                          | Sohbet Etmek | Oyun Oynamak | Boş Vakit Geçirmek | İşsiz olduğu için | Alışkanlık Olduğu için | Bir şeyler içmek için | Arkadaşlarla Görüşmek için | Siyasi Konuda Sohbet Etmek için |
|----------------------------------------|--------------|--------------|--------------------|-------------------|------------------------|-----------------------|----------------------------|---------------------------------|
| İlkokul Mezunu<br>%Eğitim Durumunuz    | 7<br>26,9%   | 5<br>19,2%   | 8<br>30,8%         | 0<br>,0%          | 1<br>3,8%              | 1<br>3,8%             | 4<br>15,4%                 | 0<br>,0%                        |
| Ortaokul Mezunu<br>%Eğitim Durumunuz   | 9<br>40,9%   | 5<br>22,7%   | 2<br>9,1%          | 0<br>,0%          | 1<br>4,5%              | 1<br>4,5%             | 4<br>18,2%                 | 0<br>,0%                        |
| Lise Mezunu<br>%Eğitim Durumunuz       | 8<br>20,5%   | 18<br>46,2%  | 3<br>7,7%          | 2<br>5,1%         | 5<br>12,8%             | 1<br>2,6%             | 2<br>5,1%                  | 0<br>,0%                        |
| Üniversite Mezunu<br>%Eğitim Durumunuz | 5<br>45,5%   | 5<br>45,5%   | 0<br>,0%           | 0<br>,0%          | 0<br>,0%               | 0<br>,0%              | 1<br>9,1%                  | 0<br>,0%                        |
| Yüksek<br>%Eğitim Durumunuz            | 0<br>,0%     | 2<br>100,0%  | 0<br>,0%           | 0<br>,0%          | 0<br>,0%               | 0<br>,0%              | 0<br>,0%                   | 0<br>,0%                        |
| Total<br>%Eğitim Durumunuz             | 29<br>29,0%  | 35<br>35,0%  | 13<br>13,0%        | 2<br>2,0%         | 7<br>7,0%              | 3<br>3,0%             | 11<br>11,0%                | 0<br>,0%                        |

Tablo 23'te eğitim durumu değişkeninin bireylerin kahvehaneye geliş amacına nasıl bir etki oluşturduğu gösterilmiştir. Buna göre ilköğretim mezunu bireylerin %30,8'i boş vakit geçirmek ve 26,9'u oyun oynamak, ortaokul mezunu bireylerin %40,9'u sohbet etmek, lise mezunu bireylerin %46,2'si oyun oynamak, üniversite mezunu bireylerin %45,5'i hem sohbet etmek hem de oyun oynamak, yükseköğrenim gören bireylerin %100'ü oyun oynamak cevabını vermiştir. Buna göre araştırmaya katılan bireylerden yükseköğrenim görenlerin sayısındaki düşük oran da dikkate alarak tablodan hareketle eğitim düzeyi yükseldikçe bireylerin kahvehaneye geliş amaçları değişmektedir.

**Tablo 24: Çalışma Durumuna Göre Bireylerin Kahvehaneye Geliş Amaçları Arasındaki İlişkisi**

| Çalışma Durumu              | Kahvehaneye geliş amacım |              |                    |                    |                        |                       |                            |                                 |
|-----------------------------|--------------------------|--------------|--------------------|--------------------|------------------------|-----------------------|----------------------------|---------------------------------|
|                             | Sohbet Etmek             | Oyun Oynamak | Boş Vakit Geçirmek | İşsiz olduğum İçin | Alışkanlık Olduğu İçin | Bir şeyler içmek için | Arkadaşlarla Görüşmek İçin | Siyasi Konuda Sohbet Etmek İçin |
| Evet<br>%Çalışma Durumunuz  | 23<br>33,8%              | 27<br>39,7%  | 5<br>7,4%          | 0<br>,0%           | 5<br>7,4%              | 2<br>2,9%             | 6<br>8,8%                  | 0<br>,0%                        |
| Hayır<br>%Çalışma Durumunuz | 6<br>18,8%               | 8<br>25,0%   | 8<br>25,0%         | 2<br>6,2%          | 2<br>6,2%              | 1<br>3,1%             | 5<br>15,6%                 | 0<br>,0%                        |
| Total<br>%Çalışma Durumunuz | 29<br>29,0%              | 35<br>35,0%  | 13<br>13,0%        | 2<br>2,0%          | 7<br>7,0%              | 3<br>3,0%             | 11<br>11,0%                | 0<br>,0%                        |

Tablo 24'te çalışma değişkeninin bireylerin kahvehaneye geliş amacına nasıl bir etki oluşturduğu gösterilmiştir. Evet diyen bireylerin %27'si oyun oynamak ve %23'ü sohbet etmek, hayır diyen bireylerin eşit olarak %25,0'ı oyu oynamak, %25,0 boş vakit geçirmek için cevabını vermiştir.

**Tablo 25: Mesleklere Göre Bireylerin Kahvehaneye Geliş Amaçları Arasındaki İlişkisi**

| Meslek                | Kahvehaneye geliş amacım |              |                    |                    |                        |                       |                            |                                 |
|-----------------------|--------------------------|--------------|--------------------|--------------------|------------------------|-----------------------|----------------------------|---------------------------------|
|                       | Sohbet Etmek             | Oyun Oynamak | Boş Vakit Geçirmek | İşsiz olduğum İçin | Alışkanlık Olduğu İçin | Bir şeyler içmek için | Arkadaşlarla Görüşmek İçin | Siyasi Konuda Sohbet Etmek İçin |
| İşçi<br>%Mesleğinizi  | 8<br>29,6%               | 11<br>40,7%  | 3<br>11,1%         | 0<br>,0%           | 1<br>3,7%              | 2<br>7,4%             | 2<br>7,4%                  | 0<br>,0%                        |
| Esnaf<br>%Mesleğinizi | 7<br>43,8%               | 6<br>37,5%   | 0<br>,0%           | 0<br>,0%           | 1<br>6,2%              | 0<br>8,3%             | 2<br>12,5%                 | 0<br>,0%                        |
| Memur<br>%Mesleğinizi | 3<br>37,5%               | 3<br>37,5%   | 1<br>12,5%         | 0<br>,0%           | 1<br>12,5%             | 0<br>,0%              | 0<br>,0%                   | 0<br>,0%                        |

|                                |              |             |             |           |            |           |             |          |
|--------------------------------|--------------|-------------|-------------|-----------|------------|-----------|-------------|----------|
| Serbest Meslek<br>%Mesleğin iz | 5<br>23,8 %  | 9<br>42,9%  | 2<br>9,5%   | 0<br>,0%  | 3<br>14,3% | 0<br>,0%  | 2<br>9,5%   | 0<br>,0% |
| Emekli<br>%Mesleğin iz         | 6<br>24,0 %  | 3<br>12,0%  | 7<br>28,0%  | 2<br>8,0% | 1<br>4,0%  | 1<br>4,0% | 5<br>20,0%  | 0<br>,0% |
| Diğer<br>%Mesleğin iz          | 0<br>,0%     | 3<br>100,0% | 0<br>,0%    | 0<br>,0%  | 0<br>,0%   | 0<br>,0%  | 0<br>,0%    | 0<br>,0% |
| Total<br>%Mesleğin iz          | 29<br>29,0 % | 35<br>35,0% | 13<br>13,0% | 2<br>2,0% | 7<br>7,0%  | 3<br>3,0% | 11<br>11,0% | 0<br>,0% |

Tablodan hareketle bireylerin çalışma durumu kahvehaneye geliş amaçlarına göre benzerlik göstermektedir. Tablo 25'te meslek değişkeninin bireylerin kahvehaneye geliş amacına nasıl bir etki oluşturduğu gösterilmiştir. İşçi olan bireylerin %40,7'si oyun oynamak, esnaf olan bireylerin %43,8', sohbet etmek daha sonra ise %37,5'i oyun oynamak, memur olan bireylerin eşit olarak %37,5'i sohbet etmek ve oyun oynamak, serbest meslek sahibi bireylerin %42,9'u oyun oynamak, emekli bireylerin %28'i boş vakit geçirmek için ve %24'ü sohbet etmek, diğer meslek grubunda olan bireylerin %100'ü oyun oynamak cevabını vermiştir. Tablodan hareketle bireylerin mesleği değişmesine rağmen kahvehaneye geliş amaçları benzerlik göstermektedir.

#### Araştırma Grubunun Yaş ve Medeni Durumuna Göre Kahvehaneye Gelme Sıklığı Arasındaki İlişkiyle İlgili Bulgular:

**Tablo 26: Yaşa Göre Kahvehaneye Gelme Sıklığı Arasındaki İlişkisi**

| Yaş                        | Kahvehaneye gelme sıklığı |                    |             |                 |          |
|----------------------------|---------------------------|--------------------|-------------|-----------------|----------|
|                            | Her gün                   | Haftada İki-Üç Gün | Günaşırı    | Haftada Bir Gün | Ayda bir |
| 18-25<br>%Yaşınız          | 1<br>10,0%                | 5<br>50,0%         | 1<br>10,0%  | 3<br>10,0%      | 0<br>,0% |
| 26-35<br>%Yaşınız          | 3<br>25,0%                | 8<br>66,7%         | 1<br>8,3 %  | 0<br>,0%        | 0<br>,0% |
| 36-45<br>%Yaşınız          | 6<br>21,4%                | 16<br>57,1%        | 4<br>14,3%  | 2<br>7,1%       | 0<br>,0% |
| 46-60<br>%Yaşınız          | 17<br>48,6%               | 7<br>20,0%         | 6<br>17,1%  | 5<br>14,3%      | 0<br>,0% |
| 61 yaş ve üstü<br>%Yaşınız | 8<br>53,3%                | 2<br>13,3%         | 4<br>26,7%  | 1<br>6,7%       | 0<br>,0% |
| Total<br>%Yaşınız          | 35<br>35,0%               | 38<br>38,0%        | 16<br>16,0% | 11<br>11,0%     | 0<br>,0% |

Tablo 26’da yaş değişkeninin bireylerin kahvehaneye gelme sıklığına nasıl bir etki oluşturduğu gösterilmiştir. 18-25 yaşındaki bireylerin %50’si haftada iki-üç gün, 26-35 yaşındaki bireylerin %66,7’si haftada iki-üç gün, 36-45 yaşındaki bireylerin %57,1’i haftada iki-üç gün, 46-60 yaşındaki bireylerin %48,6’sı her gün, 61 yaş ve üzeri bireylerin %53,3’ü her gün cevabını vermiştir. Tablodan hareketle yaş arttıkça bireylerin kahvehaneye gelme sıklıkları değişmektedir.

**Tablo 27: Medeni Durumuna Göre Kahvehaneye Gelme Sıklığı Arasındaki İlişkisi**

| Medeni Durumu                 | Kahvehaneye gelme sıklığı |                    |             |                 |          |
|-------------------------------|---------------------------|--------------------|-------------|-----------------|----------|
|                               | Her gün                   | Haftada İki-Üç Gün | Günaşırı    | Haftada Bir Gün | Ayda bir |
| Evli<br>%Medeni Durumunuz     | 24<br>35,3%               | 27<br>39,7%        | 9<br>13,2%  | 8<br>11,8%      | 0<br>,0% |
| Bekâr<br>%Medeni Durumunuz    | 6<br>31,6%                | 7<br>36,8%         | 3<br>15,8%  | 3<br>15,8%      | 0<br>,0% |
| Dul<br>%Medeni Durumunuz      | 4<br>40,0%                | 3<br>30,0%         | 3<br>30,0%  | 0<br>,0%        | 0<br>,0% |
| Boşanmış<br>%Medeni Durumunuz | 1<br>33,3%                | 1<br>33,3%         | 1<br>33,3%  | 0<br>,0%        | 0<br>,0% |
| Total<br>%Medeni Durumunuz    | 35<br>35,0%               | 38<br>38,0%        | 16<br>16,0% | 11<br>11,0%     | 0<br>,0% |

Tablo 27’de medeni durum değişkeninin bireylerin kahvehaneye gelme sıklığına nasıl bir etki oluşturduğu gösterilmiştir. Evli bireylerin %39,7’si haftada iki-üç gün ve %35,3’ü her gün, bekar bireylerin %36,8’i haftada iki-üç gün ve %31,6’sı her gün, dul bireylerin %40’ı her gün, boşanmış bireylerin eşit olarak %33,3’ü her gün-haftada iki-üç gün ve günaşırı cevabını vermiştir. Tablodan hareketle medeni durum değiştiğinde bireylerin kahvehaneye gelme sıklıkları büyük oranda benzerlik göstermektedir.

#### **Araştırma Grubunun Eğitim Durumuna Göre Kahvehanede En Çok Sohbet Edilen Konu Arasındaki İlişkiyle İlgili Bulgular:**

**Tablo 28: Eğitim Durumuna Göre Kahvehanede En Çok Sohbet Edilen Konu Arasındaki İlişki**

| Eğitim Durumu | Kahvehanede en çok sohbet edilen konu |         |        |         |        |       |
|---------------|---------------------------------------|---------|--------|---------|--------|-------|
|               | Politika/Siyaset                      | Ekonomi | Futbol | Magazin | Güncel | Diğer |

|                                              |             |             |             |           |             |           |
|----------------------------------------------|-------------|-------------|-------------|-----------|-------------|-----------|
| İlkokul<br>Mezunu<br>%Eğitim<br>Durumunuz    | 3<br>11,5%  | 4<br>15,4%  | 6<br>23,1%  | 0<br>,0%  | 12<br>46,2% | 1<br>3,8% |
| Ortaokul<br>Mezunu<br>%Eğitim<br>Durumunuz   | 2<br>9,1%   | 6<br>27,3%  | 4<br>18,2%  | 1<br>4,5% | 8<br>36,4%  | 1<br>4,5% |
| Lise Mezunu<br>%Eğitim<br>Durumunuz          | 4<br>10,3%  | 3<br>7,7%   | 7<br>17,9%  | 0<br>,0%  | 22<br>56,4% | 3<br>7,7% |
| Üniversite<br>Mezunu<br>%Eğitim<br>Durumunuz | 1<br>9,1%   | 2<br>18,2%  | 2<br>18,2%  | 0<br>,0%  | 5<br>45,5%  | 1<br>9,1% |
| Yüksek<br>%Eğitim<br>Durumunuz               | 0<br>,0%    | 0<br>,0%    | 1<br>50,0%  | 0<br>,0%  | 1<br>50,0%  | 0<br>,0%  |
| Total<br>%Eğitim<br>Durumunuz                | 10<br>10,0% | 15<br>15,0% | 20<br>20,0% | 1<br>1,0% | 48<br>48,0% | 6<br>6,0% |

Tablo 28’de eğitim durumu değişkeninin bireylerin kahvehanede en çok sohbet edilen konuya nasıl bir etki oluşturduğu gösterilmiştir. İlkokul mezunu bireylerin %46,2’si güncel, ortaokul mezunu bireylerin %36,4’ü güncel ve %27,3’ü ekonomi, lise mezunu bireylerin %56,4’ü güncel, üniversite mezunu bireylerin %45,5’i güncel, yükseköğrenim sahibi bireylerin %48’i güncel cevabını vermiştir. Tablodan hareketle eğitim durumu yükseldikçe bireylerin kahvehanede en çok sohbet ettiği konu değişmemektedir.

#### **Araştırma Grubunun Yaş ve Eğitim Durumuna Göre Kahvehanede Siyasi Yönde Sohbet Etme Arasındaki İlişkiyle İlgili Bulgular:**

**Tablo 29: Yaşa Göre Kahvehanede Siyasi Yönde Sohbet Etme Durumu Arasındaki İlişki**

| Yaş               | Kahvehaneye siyasi yönde sohbet etmek için geliyorum |             |            |
|-------------------|------------------------------------------------------|-------------|------------|
|                   | Evet                                                 | Hayır       | Fikrim Yok |
| 18-25<br>%Yaşınız | 1<br>10,0%                                           | 8<br>80,0%  | 1<br>10,0% |
| 26-35<br>%Yaşınız | 1<br>8,3%                                            | 8<br>66,7%  | 3<br>25,3% |
| 36-45<br>%Yaşınız | 3<br>10,7%                                           | 20<br>71,4% | 5<br>17,9% |

|                            |             |               |             |
|----------------------------|-------------|---------------|-------------|
| 46-60<br>%Yaşınız          | 7<br>20,0%  | 24<br>68,6%   | 4<br>11,4%  |
| 61 yaş ve üstü<br>%Yaşınız | 2<br>13,3%  | 11<br>73,3%   | 2<br>13,3%  |
| Total<br>%Yaşınız          | 14<br>14,0% | 71,0<br>35,0% | 15<br>15,0% |

Tablo 29’da yaş değişkeninin bireylerin kahvehaneye siyasi yönde sohbet etmek için gelmelerine nasıl bir etki oluşturduğu gösterilmiştir. 18-25 yaşındaki bireylerin %80’i hayır, 26-35 yaşındaki bireylerin %66,7’si hayır, 36-45 yaşındaki bireylerin %71,4’ü hayır, 46-60 yaşındaki bireylerin %68,6’sı hayır, 61 yaş ve üzeri bireylerin %71’i hayır cevabını vermiştir. Tablodan hareketle yaş arttıkça bireylerin kahvehaneye siyasi yönde sohbet etmek için gelmeleri değişmemektedir.

**Tablo 30: Eğitim Durumuna Göre Kahvehanede Siyasi Yönde Sohbet Etme Durumu Arasındaki İlişki**

| Eğitim Durumu                          | Kahvehaneye siyasi yönde sohbet etmek için geliyorum |             |             |
|----------------------------------------|------------------------------------------------------|-------------|-------------|
|                                        | Evet                                                 | Hayır       | Fikrim Yok  |
| İlkokul Mezunu<br>%Eğitim Durumunuz    | 4<br>15,4%                                           | 18<br>69,2% | 4<br>15,4%  |
| Ortaokul Mezunu<br>%Eğitim Durumunuz   | 4<br>18,2%                                           | 17<br>77,3% | 1<br>4,5%   |
| Lise Mezunu<br>%Eğitim Durumunuz       | 4<br>10,3%                                           | 27<br>69,2% | 8<br>20,5%  |
| Üniversite Mezunu<br>%Eğitim Durumunuz | 2<br>18,2%                                           | 7<br>63,6%  | 2<br>18,2%  |
| Yüksek<br>%Eğitim Durumunuz            | 0<br>,0%                                             | 2<br>100,0% | 0<br>,0%    |
| Total<br>%Eğitim Durumunuz             | 14<br>14,0%                                          | 71<br>71,0% | 15<br>15,0% |

Tablo 30’da eğitim durumu değişkeninin bireylerin kahvehaneye siyasi yönde sohbet etmek için gelmelerine nasıl bir etki oluşturduğu gösterilmiştir. İlkokul mezunu bireylerin %69,2’si hayır, ortaokul mezunu bireylerin %77,3’ü hayır, lise mezunu bireylerin %69,2’si hayır, üniversite mezunu bireylerin %63,6’sı hayır, yükseköğrenim sahibi bireylerin %100’ü hayır cevabını vermiştir. Tablodan hareketle eğitim durumu yükseldikçe bireylerin kahvehaneye siyasi yönde sohbet etmek için gelmeleri değişmemektedir.

#### **Araştırma Grubunun Yaş ve Eğitim Durumuna Göre Kahvehanede Siyasi Eleştiride Bulunma Arasındaki İlişkiyle İlgili Bulgular:**

**Tablo 31: Yaş Göre Kahvehanede Siyasi Eleştiride Bulunma Arasındaki İlişki**

| Yaş               | Kahvehanede siyasi eleştiride bulunurum |              |            |             |                        |
|-------------------|-----------------------------------------|--------------|------------|-------------|------------------------|
|                   | Kesinlikle katılmıyorum                 | Katılmıyorum | Kararsızım | Katılıyorum | Kesinlikle katılıyorum |
| 18-25<br>%Yaşınız | 3<br>30,0%                              | 3<br>30,0%   | 0<br>,0%   | 3<br>30,0%  | 1<br>10,0%             |
| 26-35<br>%Yaşınız | 7<br>58,3%                              | 2<br>16,7%   | 0<br>,0%   | 3<br>25,0%  | 0<br>,0%               |
| 36-45<br>%Yaşınız | 3<br>10,7%                              | 17<br>60,7%  | 4<br>14,3% | 4<br>14,3%  | 0<br>,0%               |
| 46+60<br>%Yaşınız | 10<br>28,6%                             | 10<br>28,6%  | 3<br>8,6%  | 9<br>25,7%  | 3<br>8,6%              |
| 61+<br>%Yaşınız   | 3<br>20,0%                              | 7<br>46,7%   | 2<br>13,3% | 1<br>6,7%   | 2<br>13,3%             |
| Total<br>%Yaşınız | 26<br>26,0%                             | 39<br>39,0%  | 9<br>9,0%  | 20<br>20,0% | 6<br>6,0%              |

Tablo 31’de yaş değişkeninin bireylerin kahvehanede siyasi siyasi eleştiride bulunmaya nasıl bir etki oluşturduğu gösterilmiştir. “Kahvehanede siyasi eleştiride bulunurum” ifadesine 18-25 yaşındaki bireylerin %60’ı katılmıyorum, %40’ı ise katılıyorum; 26-35 yaşındaki bireylerin %75’i katılmıyorum, %25’i ise katılıyorum; 36-45 yaşındaki bireylerin %71,4’ü katılmıyorum, %14,3’ü ise katılıyorum; 46-60 yaşındaki bireylerin %57,2’si katılmıyorum, %34,3’ü ise katılıyorum; 61 yaş ve üzeri bireylerin %66,7’si katılmıyorum, %20’si ise katılıyorum cevabını vermiştir. Tablodan hareketle araştırmaya katılan bütün yaş aralığındaki bireylerin kahvehanede siyasi yönde eleştiride bulunmadıkları anlaşılmaktadır.

**Tablo 32: Eğitim Durumuna Göre Kahvehanede Siyasi Eleştiride Bulunma Arasındaki İlişki**

| Eğitim Durumu                       | Kahvehanede siyasi eleştiride bulunurum |              |            |             |                        |
|-------------------------------------|-----------------------------------------|--------------|------------|-------------|------------------------|
|                                     | Kesinlikle katılmıyorum                 | Katılmıyorum | Kararsızım | Katılıyorum | Kesinlikle katılıyorum |
| İlkokul Mezunu<br>%Eğitim Durumunuz | 5<br>19,2%                              | 10<br>38,5%  | 2<br>7,7%  | 6<br>23,1%  | 3<br>11,5%             |

|                                              |             |             |            |             |           |
|----------------------------------------------|-------------|-------------|------------|-------------|-----------|
| Ortaokul<br>Mezunu<br>%Eğitim<br>Durumunuz   | 6<br>27,3%  | 8<br>36,4%  | 1<br>4,5%  | 7<br>31,8%  | 0<br>,0%  |
| Lise Mezunu<br>%Eğitim<br>Durumunuz          | 9<br>23,1%  | 17<br>43,6% | 5<br>12,8% | 6<br>15,4%  | 2<br>5,1% |
| Üniversite<br>Mezunu<br>%Eğitim<br>Durumunuz | 4<br>36,4%  | 4<br>36,4%  | 1<br>9,1%  | 1<br>9,1%   | 1<br>9,1% |
| Yüksek<br>%Eğitim<br>Durumunuz               | 2<br>100,0% | 0<br>,0%    | 0<br>,0%   | 0<br>,0%    | 0<br>,0%  |
| Total<br>%Eğitim<br>Durumunuz                | 26<br>26,0% | 39<br>39,0% | 9<br>9,0%  | 20<br>20,0% | 6<br>6,0% |

Tablo 32’de eğitim durumu değişkeninin bireylerin kahvehanede siyasi siyasi eleştiride bulunmaya nasıl bir etki oluşturduğu gösterilmiştir. “Kahvehanede siyasi eleştiride bulunurum” ifadesine ilköğretim mezunu bireylerin %57,7’si katılmıyorum, %34,6’sı ise katılıyorum; ortaokul mezunu bireylerin %63,7’si katılmıyorum, %31,8’i ise katılıyorum; lise mezunu bireylerin %66,7’si katılmıyorum, %20,5’i ise katılıyorum; üniversite mezunu bireylerin %72,8’i katılmıyorum, %18,2’si ise katılıyorum; yükseköğretim sahibi bireylerin %100’ü katılmıyorum, %0 ise katılıyorum cevabını vermiştir. Tablodan hareketle araştırmaya katılan bütün eğitim durumu grubundaki bireylerin kahvehanede siyasi yönde eleştiride bulunmadıkları anlaşılmaktadır.

#### Araştırma Grubunun Yaş ve Eğitim Durumuna Göre Kahvehanede Siyasi Görüşlerini Arkadaşlarıyla Paylaşma Arasındaki İlişkiyle İlgili Bulgular:

**Tablo 33: Yaş Göre Kahvehanede Siyasi Görüşleri Arkadaşlarla Paylaşma Arasındaki İlişki**

| Yaş               | Kahvehanede siyasi görüşlerimi arkadaşlarımla paylaşırım |              |            |             |                        |
|-------------------|----------------------------------------------------------|--------------|------------|-------------|------------------------|
|                   | Kesinlikle katılmıyorum                                  | Katılmıyorum | Kararsızım | Katılıyorum | Kesinlikle katılıyorum |
| 18-25<br>%Yaşınız | 4<br>40,0%                                               | 0<br>,0%     | 3<br>30,0% | 3<br>30,0%  | 0<br>,0%               |
| 26-35<br>%Yaşınız | 6<br>50,0%                                               | 2<br>16,7%   | 0<br>,0%   | 3<br>25,0%  | 1<br>8,3%              |



|                   |             |             |             |             |            |
|-------------------|-------------|-------------|-------------|-------------|------------|
| 36-45<br>%Yaşınız | 4<br>14,3%  | 13<br>46,4% | 3<br>10,7%  | 8<br>28,6%  | 0<br>,0%   |
| 46+60<br>%Yaşınız | 6<br>17,1%  | 7<br>20,0%  | 5<br>14,3%  | 14<br>40,0% | 3<br>8,6%  |
| 61+<br>%Yaşınız   | 2<br>13,3%  | 6<br>40,0%  | 1<br>6,7%   | 4<br>26,7%  | 2<br>13,3% |
| Total<br>%Yaşınız | 22<br>22,0% | 28<br>28,0% | 12<br>12,0% | 32<br>32,0% | 6<br>6,0%  |

Tablo 33’de yaş değişkeninin bireylerin kahvehanede siyasi görüşlerini arkadaşlarıyla paylaşmasına nasıl bir etki oluşturduğu gösterilmiştir. “Kahvehanede siyasi görüşlerimi arkadaşlarımla paylaşıyorum” ifadesine 18-25 yaşındaki bireylerin %40’ı katılmıyorum, %30’u ise katılıyorum; 26-35 yaşındaki bireylerin %66,7’si katılmıyorum, %33,3’ü ise katılıyorum; 36-45 yaşındaki bireylerin %60,7’si katılmıyorum, %28,6’sı ise katılıyorum; 46-60 yaşındaki bireylerin %37,1’i katılmıyorum, %48,6’sı ise katılıyorum; 61 yaş ve üzeri bireylerin %53,3’ü katılmıyorum, %40’ı ise katılıyorum cevabını vermiştir. Tablodan hareketle araştırmaya katılan yaş aralığındaki çoğu bireyin kahvehanede arkadaşlarıyla siyasi görüşlerini paylaşım ifadesini belirlemiştir. Ancak 46-60 yaş aralığındaki bireylerin %48,6’sı ve 60+ bireylerin %40’ı arkadaşlarıyla siyasi görüşlerini paylaşma düşüncesine yüksek oranda olumlu baktığı gözlemlenmiştir. Buna göre yaş arttıkça bireylerin kahvehanede siyasi görüşlerini arkadaşlarıyla paylaştığı sonucu çıkmıştır.

**Tablo 34: Eğitim Durumuna Göre Kahvehanede Siyasi Görüşleri Arkadaşlarla Paylaşma Arasındaki İlişki**

| Eğitim Durumu                          | Kahvehanede siyasi görüşlerimi arkadaşlarımla paylaşıyorum |              |            |             |                        |
|----------------------------------------|------------------------------------------------------------|--------------|------------|-------------|------------------------|
|                                        | Kesinlikle katılmıyorum                                    | Katılmıyorum | Kararsızım | Katılıyorum | Kesinlikle katılıyorum |
| İlkokul Mezunu<br>%Eğitim Durumunuz    | 2<br>7,7%                                                  | 8<br>30,8%   | 2<br>7,7%  | 11<br>42,3% | 3<br>11,5%             |
| Ortaokul Mezunu<br>%Eğitim Durumunuz   | 7<br>31,8%                                                 | 6<br>27,3%   | 1<br>4,5%  | 7<br>31,8%  | 1<br>4,5%              |
| Lise Mezunu<br>%Eğitim Durumunuz       | 8<br>20,5%                                                 | 12<br>30,8%  | 5<br>12,8% | 13<br>33,3% | 1<br>2,6%              |
| Üniversite Mezunu<br>%Eğitim Durumunuz | 3<br>27,3%                                                 | 0<br>18,2%   | 4<br>36,4% | 1<br>9,1%   | 1<br>9,1%              |

|                                |             |             |             |             |           |
|--------------------------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-----------|
| Yüksek<br>%Eğitim<br>Durumunuz | 2<br>100,0% | 0<br>,0%    | 0<br>,0%    | ,0<br>,0%   | 0<br>,0%  |
| Total<br>%Eğitim<br>Durumunuz  | 22<br>22,0% | 28<br>28,0% | 12<br>12,0% | 32<br>32,0% | 6<br>6,0% |

Tablo 34’te eğitim durumu değişkeninin bireylerin kahvehanede siyasi görüşlerini arkadaşlarıyla paylaşmasına nasıl bir etki oluşturduğu gösterilmiştir. “Kahvehanede siyasi görüşlerimi arkadaşlarımla paylaşırım” ifadesine ilkökul mezunu bireylerin %38,5’i katılmıyorum, %53,8’i ise katılıyorum; ortaokul mezunu bireylerin %59,1’i katılmıyorum, %36,3’ü ise katılıyorum; lise mezunu bireylerin %51,3’ü katılmıyorum, %39,9’u ise katılıyorum; üniversite mezunu bireylerin %45,5’i katılmıyorum, %18,2’si ise katılıyorum; yükseköğrenim sahibi bireylerin %100’ü katılmıyorum, %0 ise katılıyorum cevabını vermiştir. Tablodan hareketle araştırmaya katılan bireylerin yaşa göre kahvehanede siyasi görüşlerini arkadaşlarıyla paylaşma durumu değişiklik göstermektedir.

## SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Kahvehaneler geçmişten günümüze toplumsal hayatta önemli bir yere sahiptir. “Kahve evi” anlamına gelen kahvehane, içecek tüketim mekânı olmaktan çok sosyal hayatı içerisinde barındıran ve ortaya çıktığı ilk günden itibaren günümüze kadar varlığını devam ettirmiştir. Her ne kadar bazı dönemlerde tepkilerle karşılaşmış yasaklama yoluna gidilse de kahvehaneler toplumsal hayatın vazgeçilmez mekânları olarak bilinmektedir. Gün geçtikçe sayıları artan kahvehaneler günlük sohbet ve oyunun yanında siyasi konuşmaların yapılabildiği alanlar olarak göze çarpmaktadır. Camii, tekke gibi toplumsal dinamiğin alanlarına alternatif olarak ortaya çıkan kahvehaneler günümüze gelinceye kadar bazı değişimlere uğramıştır.

Kahvehanelerin sosyal hayattaki yeri ve önemine değinilip, muhalefet ve eleştiri mekânı olarak kahvehanelerin sosyal hayatta nasıl bir işleve sahip olduğu incelenen bu çalışma, kahvehaneler hakkında genel bilgiler, araştırmanın metodolojisi ve araştırma bulguları: Kahvehanelerin sosyal hayattaki yeri ve önemi: Muhalefet ve eleştiri mekânı olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Kahvehaneler hakkında genel bilgiler genel olarak; kahve ve kahvehanenin tanımı ve oluşumu, gelişim süreci, türleri, Osmanlıda ve günümüzde kahvehane ile ilgili konulara, araştırmanın metodolojisi bölümünde; araştırmanın; amacı, önemi, konusu, yöntemi, hipotezleri, sınırlılıkları, evren ve örneklemine, son bölümde ise çalışmanın asıl amacını oluşturan kahvehanenin muhalefet ve eleştiri mekânı olarak ele alınışı ve araştırmanın bulgularına yer verilip, araştırma grubuna uygulanmış olan anket sonucunda elde edilen verilere yer verilmiştir.

Araştırma örneklemini evreni yansıtabilmesi için Adapazarı merkezde yer alan kahvehanelerde yapılmış ve her kahvehanede ortalama 3-7 kişi olmak üzere toplamda 20 kahvehane incelenmiştir ve bunun sonucunda 100 kişiye anket uygulanmıştır. Araştırmaya katılan bireylerin tamamını erkekler oluşturmaktadır. Toplum içerisinde kahvehaneye giden kadına rastlanılmamıştır. Araştırmaya katılan bireylerin %35’i 46-60, %28’i 36-45, %15’i 60 ve üzeri %12’si 26-35 ve %12’si ise 18-25 yaş grubundakiler oluşturmaktadır. 46-60- (%35) ve 36-45

(%28) yaş aralığındakiler çoğunluğu oluşturmaktadır. Buna göre kahvehaneye giden bireyler çoğunluğu orta yaşlı grubunda yer almaktadır. Medeni durum incelendiğinde araştırmaya katılanların büyük çoğunluğu (%68) evlidir. Bekâr olan bireyler ise az kısmı oluşturmaktadır. Buna göre evli olan bireyler kahvehaneye daha çok gitmektedir. Kahvehaneye gelen bireyler yüksek oranda (%79) çocuk sahibidir. Katılımcıların eğitim durumuna baktığımızda %39 lise mezunu, %26 ilkokul mezunu, %22 ortaokul mezunu grubu oluşturmaktadır. Buna göre kahvehaneye giden bireylerin yüksek oranda (%87) lise veya daha düşüğü bir eğitim durumuna sahiptir. Bunun yanında yükseköğrenim sahibi bireylerin çok düşük oranda (%2) kaldığı gözlemlenmiştir. Görülüyor ki yükseköğrenim gören bireylere kahvehaneye çok az sayıda gitmektedir ve kahvehaneye gelen bireylerin hepsi okur-yazardır. Çalışma durumuna göre incelediğimizde ise kahvehaneye giden bireylerin büyük çoğunluğu (%68) çakılmaktadır. Katılımcıların meslek durumuna göre incelendiğinde; %27 işçi, %25 emekli ve %21 serbest meslek sahipleri büyük çoğunluğu oluşturmaktadır. Buna göre kahvehaneye giden bireylerin toplumsal tabakada alt düzey ve üzerinde olduğu anlaşılmaktadır. Bir diğer analize ise kahvehaneye giden bireylerin yarısını kamu sektöründe çalışmadığı anlaşılmaktadır. Katılımcıların aylık gelirine baktığımızda ise bireylerin çalışma alanlarına paralel olarak bir gelire sahip oldukları gözlemlenmiştir. Buna göre araştırmaya katılanların %43'ü 1001-2000 TL ve %38'i 2001-3000 TL arasında bir gelire sahiptir. Kahvehaneye bireylerin kaç yaşından beri geldikleri incelendiğinde ise 18-25 yaş arası yarıdan fazlasını (%61) oluşturmaktadır. Kahvehaneye geliş amacına göre 1. sırada oyun oynamak (%35), ikinci sırada boş vakit geçirmek (%23), üçüncü sırada ise arkadaşlarla görüşmek için (%23) cevabı verilmiştir.

Bireylerin kahvehaneye geliş amacının yaşa, medeni duruma, eğitim durumuna, çalışma durumu ve mesleklere göre incelenmiştir. Yaşın bireylerin kahvehaneye geliş amacına nasıl bir etki oluşturduğu incelenmiştir. 18-25 %80'i, 26-35 %41,7'si, 36-45 yaş aralığındaki bireylerin %42,9'u kahvehaneye geliş amacı oyun oynamak, 46-60 yaş arasındaki bireylerin kahvehaneye geliş amacı %45,7'si ise sohbet etmek için gelmektedir. Buna göre katılımcıların genç ve orta yaşlı kısmının kahvehaneye geliş amacı oyun oynamak olduğu anlaşılmaktadır. Bireylerin kahvehaneye geliş amacı yaşa göre farklılık gösterdiği için hipotezim desteklenmektedir. Medeni durumunun bireylerin kahvehaneye geliş amacına nasıl bir etki oluşturduğu incelenmiştir. Buna göre evli bireylerin %52,6'sı, bekâr bireylerin %41,7'si kahvehaneye geliş amacı olarak oyun oynamak cevabını vermiştir. Dul bireylerin %60'ı ise boş vakit geçirmek için kahvehaneye gelmektedir. Görülüyor ki medeni duruma göre evli ve bekâr bireylerin büyük çoğunluğu oluşturup kahvehaneye oyun oynamak için geldiği sonucuna varılmaktadır. Bireylerin kahvehaneye geliş amacı medeni duruma göre farklılık gösterdiği için hipotezim desteklenmektedir. Eğitim durumunun bireylerin kahvehaneye geliş amacına nasıl bir etki oluşturduğu incelenmiştir. Buna göre ilkokul mezunu bireylerin yarısı (%46,1) kahvehaneye geliş amacı olarak oyun oynamak ve boş vakit geçirmek cevabını vermiştir. Ortaokul mezunu bireylerin %40,9'u kahvehaneye geliş amacı olarak sohbet etmek cevabını vermiştir. Lise mezunu bireylerin %46,2'si kahvehaneye geliş amacı olarak oyun oynamak cevabını vermiştir. Üniversite mezunu bireylerin yarısı oyun oynamak diğer yarısı ise sohbet etmek cevabını vermiştir. Görülüyor ki kahvehaneye gelen bireylerin eğitim durumu fark etmeksizin büyük çoğunluğu oyun oynamak için geldikleri görülmektedir. Bireylerin kahvehaneye geliş amacı eğitim durumuna göre farklılık gösterdiği için hipotezim desteklenmektedir. Çalışma durumunun bireylerin kahvehaneye geliş amacına nasıl bir etki oluşturduğu incelenmiştir. Buna göre çalışan bireylerin yarıdan fazlası oyun

oyynamak ve sohbet etmek için kahvehaneye gelirken, çalışmayan bireylerin yarısı ise oyun oynamak ve boş vakit geçirmek için kahvehaneye gelmektedir. Bireylerin kahvehaneye geliş amacı çalışma durumuna göre farklılık gösterdiği için hipotezim desteklenmektedir. İş sahibi olmayan bireylerin bir işte çalışabilmek yerine kahvehanede boş vakit geçirmek için geldiği gözlemlenmiştir. Mesleklere göre bireylerin kahvehaneye geliş amacına nasıl bir etki oluşturduğu incelenmiştir. İşçi bireylerin %40,7'si oyun oynamak, esnafın %43,8'i oyun oynamak, memurun yarısından fazlası oyun ve sohbet etmek, serbest meslek sahiplerinin %42,9'u oyun oynamak için kahvehaneye geliş amacı cevabını vermiştir. Emeklilerin %28'i ise boş vakit geçirmek için kahvehaneye gelmektedir. Görülüyor ki neredeyse bütün meslek grupları kahvehaneye geliş amacı olarak oyun oynamak cevabını vermiştir. Bireylerin kahvehaneye geliş amacı meslek durumuna göre farklılık gösterdiği için hipotezim desteklenmektedir.

Bireylerin kahvehaneye ilk kimin ile geldikleri incelendiğinde yarısından fazlasını (%54) mahalle arkadaşı oluşturmaktadır. Buna göre ortaya çıkan diğer bir sonuç ise bireylerin kendi aile-akrabasından biri ile birlikte kahvehaneye çok az oranda (%15) gittiği görülmektedir. Buda aile içerisinde bireylerin akrabaları ile değil de çevreden biri ile gittiğini göstermektedir.

Bireylerin kahvehanede siyasi yönde sohbet etme durumu incelendiğinde ise büyük çoğunlukta (%71) bireylerin hayır cevabını verdiği görülmektedir. Buna göre bireyler kahvehaneye siyasi yönde sohbet etmek için gelmedikleri görülmektedir. Kahvehaneye siyasi yönde sohbet etmek için gelme yaşa, eğitim durumuna göre incelenmiştir. Yaşın bireylerin kahvehaneye siyasi yönde sohbet etmek için gelmelerine nasıl bir etki oluşturduğu incelenmiştir. 18-25 %80'i hayır, 26-35 %66,7'si hayır, 36-45 %71,4'ü hayır, 46-60 %68,6 hayır, 61 yaş ve üzeri %35'i hayır cevabını vermiştir. Buna göre bütün yaş aralığındaki bireyler kahvehaneye siyasi yönde sohbet etmek için gelmemektedir. Bireylerin kahvehaneye siyasi yönde sohbet etme durumu yaşa göre farklılık göstermediği için bu konudaki hipotezim desteklenmemiştir.

Eğitim durumu bireylerin kahvehaneye siyasi yönde sohbet etmek için gelmelerine nasıl bir etki oluşturduğu incelenmiştir. İlkokul mezunu %69,2'si hayır, ortaokul mezunu %77,3'ü hayır, lise mezunu %69,2'si hayır, üniversite mezunu %63,6'sı hayır, yükseköğrenim %100'ü hayır cevabını vermiştir. Buna göre eğitim durumlarına göre bireyler kahvehanede siyasi yönde sohbet etmedikleri gözlemlenmiştir. Bundan dolayı bireylerin kahvehaneye siyasi yönde sohbet etme durumu eğitim durumuna göre farklılık göstermediği için bu konudaki hipotezim desteklenmemiştir.

Katılımcıların kahvehaneye hangi vakitlerde gittikleri incelendiğinde büyük çoğunluğu (%80) akşamları gelmektedir. Buna göre kahvehaneye gelen bireylerin büyük çoğunluğu da (%68) çalıştığı gözlemlendiğine bilindiği için iş çıkışı bireylerin kahvehaneye geldiği söylenebilir. Katılımcıların ne sıklıkla kahvehaneye geldikleri incelendiğinde; %38'i haftada iki-üç gün, %35'i ise ger gün cevabı verilmiştir. Bireylerin kahvehaneye ne sıklıkla geldikleri yaşa ve medeni duruma göre incelenmiştir. Yaşın bireylerin kahvehaneye ne sıklıkla geldiğine nasıl bir etki oluşturduğu incelenmiştir. 18-45 yaş aralığındaki bireylerin yarısından fazlası haftada iki-üç gün, 46-60 yaş arasındaki bireyler ise her gün kahvehaneye gelmektedir. Bundan dolayı bireylerin kahvehaneye gelme sıklığı yaşa göre farklılık gösterdiği için bu konudaki hipotezim desteklenmiştir. Medeni durumun bireylerin kahvehaneye ne sıklıkla geldiğine nasıl bir etki oluşturduğu incelenmiştir. Evli ve bekâr bireylerin her gün, dul bireylerin her gün kahvehaneye geldiği gözlemlenmiştir. Bundan dolayı bireylerin kahvehaneye gelme sıklığı medeni duruma göre farklılık gösterdiği için bu konudaki hipotezim desteklenmiştir.

Katılımcıların kahvehaneye hafta sonları gelme durumları incelendiğinde büyük çoğunluğu (%80) evet yanıtını vermektedir. Buna göre katılımcılar hafta sonu aileleri ile vakit geçirmek yerine kahvehaneye geldikleri söylenebilir. Katılımcıların kahvehaneye geldiklerinde ortalama kaç saat kaldıkları incelendiğinde yarısı 3-4 saat cevabını vermiştir. Buna göre kahvehaneye gelen bireyler kısa süre kalmamaktadır.

Katılımcıların kahvehanede en çok hangi konu üzerinde sohbet ettikleri incelendiğinde yarısı kadarı (%48) güncel konular üzerinde sohbet ettikleri gözlemlenmiştir. Katılımcıların %10 siyasi yönde sohbet ettikleri de kahvehaneye gelme amacının siyasi yönde sohbet etmek olmadığı anlaşılmaktadır. Bireylerin kahvehanede en çok hangi konu üzerinde sohbet ettikleri konu eğitim durumuna göre incelenmiştir. Kahvehaneye gelen bireylerin bütün eğitim durumlarına göre yarısı güncel konuda sohbet etmektedirler. Buna göre bireylerin sohbet ettikleri konu eğitim düzeyine göre benzerlik göstermektedir. Bundan dolayı bireylerin kahvehanede en çok hangi konu üzerinde sohbet etmeleri eğitim durumuna göre farklılık göstermediği için bu konudaki hipotezim desteklenmemiştir.

Kahvehaneye geliş amacına ilişkin görüşlere katılma durumu incelenmiştir. “Kahvehaneye oyun oynamak için geliyorum” fikrine büyük çoğunluğu katılıyorum cevabını vermiştir. Buna göre bireyler genel olarak kahvehaneye oyun oynamak için gelmektedir. “Kahvehaneye boş vaktimi değerlendirmek için gelirim” fikrine bireylerin büyük çoğunluğu katılıyorum cevabını vermiştir. Buna göre katılımcıların çoğunluğu aynı zamanda boş vakit geçirmek için kahvehaneye geldikleri gözlemlenmiştir. “Kahvehaneye ailevi sorunlarımdan uzaklaşmak için gelirim” fikrine çoğunluğu katılmıyorum cevabını vermiştir. Buna göre kahvehaneye gelen bireylerin yarıdan fazlasının evindeki problemlerinden uzaklaşmak için gelmemektedir. “Kahvehaneye hemşehrilerim ile görüşmek için gelirim” fikrine bireylerin yarıdan fazlası katılıyorum cevabını vermiştir. Buna göre kahvehaneye gelen bireyler bir kafe gibi gidip tek başına oturmak için gitmemektedir, hemşehrileri ile görüşmek için gitmektedirler. “Hafta sonu stres atmak için kahvehaneye gelirim” fikrine bireylerin büyük çoğunluğu katılıyorum cevabını vermiştir. Buna göre bireyler hafta sonu bireyler stres atmak için kahvehaneye gelmektedirler. “Kahvehaneye geliş amacım çalışmadığım içindir” fikrine bireylerin büyük çoğunluğu cevabını vermiştir. Buna göre daha önce belirtilen ‘çalışıyorum (%68)’ sonucundan da hareketle de bireyler kahvehane geliş amaçları çalışmadıkları için değildir. “Kahvehaneye geliş amacım siyasi yönde sohbet etmektir” fikrine bireylerin büyük çoğunluğu katılmıyorum cevabını vermiştir. Bunun yanında katılıyorum diyen bireylerin %16’da kalmıştır. Buna göre katılımcılar siyasi yönde sohbet etmek için kahvehaneye gelmemektedirler.

Siyasi içerikli konuşmalara ilişkin görüşlere katılma durumu incelenmiştir. “Kahvehanede daha çok siyasi içerikli konuşmalar yaparım” fikrine bireylerin büyük çoğunluğu katılmıyorum cevabını vermiştir. Buna göre katılımcılar kahvehanede siyasi konuşmalara katılmamaktadır. “Kahvehanede siyasi içerikli sohbetlere katılmam” fikrine yarısı katılmıyorum cevabını vermiştir. Yarına yakını ise katılıyorum cevabını vermiştir. Buna göre katılımcıların sorunun olumsuz olduğu fark etmeden cevapladığı gözlemlenmiştir.

“Kahvehanede siyasi eleştiride bulunurum” fikrine bireylerin çoğunluğu katılmıyorum cevabını vermiştir. Bireylerin kahvehanede siyasi eleştiride bulunma yaşa ve eğitim durumuna göre incelenmiştir. Yaşın bireylerin kahvehanede siyasi eleştiride bulunmasının nasıl bir etki oluşturduğu incelenmiştir. Buna göre katılımcıların bütün yaş gruplarına göre çoğunlukta kahvehanede siyasi eleştiride bulunmadıkları gözlemlenmiştir. Bundan dolayı bireylerin



kahvehanede siyasi eleştiride bulunma durumu yaşa göre farklılık göstermediği için bu konudaki hipotezim desteklenmemiştir. Bundan dolayı bireylerin kahvehanede siyasi konuda eleştiride bulunma yaşa göre farklılık göstermediği için bu konudaki hipotezim desteklenmemiştir. Eğitim durumu bireylerin kahvehanede siyasi eleştiride bulunmasının nasıl bir etki oluşturduğu incelenmiştir. Buna göre bütün eğitim gruplarında bireylerin çoğunluğu kahvehanede siyasi eleştiri yapmamaktadır. Bundan dolayı bireylerin kahvehanede siyasi konuda eleştiride bulunma eğitim durumuna göre farklılık göstermediği için bu konudaki hipotezim desteklenmemiştir.

“Kahvehanede siyasi görüşlerimi arkadaşlarımla paylaşıyorum” ifadesine bireylerin yarısı (%50) katılmıyorum, %38’i ise katılıyorum cevabını vermiştir. Kahvehane siyasi içerikli sohbet yapmasa da bazı bireyler siyasi görüşlerini arkadaşlarıyla paylaşmaktadır. Bireylerin kahvehanede siyasi eleştiride bulunma yaşa ve eğitim durumuna göre incelenmiştir. Yaşın bireylerin kahvehanede siyasi görüşleri arkadaşlarla paylaşması nasıl bir etki oluşturduğu incelenmiştir. Buna göre bireylerin 18-45 yaş arası katılmıyorum cevabını verirken, 46 ve üzeri yaşındaki bireyler katılıyorum cevabını vermiştir. Buna göre yaş arttıkça bireylerin siyasi görüşlerini arkadaşlarıyla paylaştığı gözlemlenmiştir buradan hareketle yeni nesil bireylerin kendi aralarında siyasi görüş paylaşmadıkları söylenebilir. Araştırma anketleri uygulanırken katılımcıların siyasi bir sohbette kavga olur endişesi ile konuşmadıklarını söylediği not alındı. Bundan dolayı bireylerin kahvehanede siyasi görüşlerini arkadaşlarıyla paylaşma yaşa göre farklılık gösterdiği için bu konudaki hipotezim desteklenmiştir. Eğitim durumunun bireylerin kahvehanede siyasi görüşleri arkadaşlarla paylaşması nasıl bir etki oluşturduğu incelenmiştir. Buna göre ilkökul mezunu %53,8’i katılıyorum, ortaokul mezunu %59,1’i katılmıyorum, lise mezunu %51,3’ü katılmıyorum, üniversite mezunu %45,5’i katılmıyorum cevabını vermiştir. Daha yaşlı olan grup siyasi görüşlerini paylaşmaktadır. Katılımcıların eğitim seviyesi yükseldikçe bireylerin arkadaşlarıyla siyasi görüşlerini paylaşması düşmektedir. Bundan dolayı bireylerin kahvehanede siyasi görüşlerini arkadaşlarıyla paylaşma eğitim durumuna göre farklılık gösterdiği için bu konudaki hipotezim desteklenmiştir.

Sonuç olarak kahvehanelerin sosyal hayattaki yeri ve önemi belirtilmeye çalışılmıştır. Kahvehaneye giden bireylerin eski dönemlere nazaran siyasi yönde muhabbet etmedikleri elde edilen bulgular sayesinde gözlemlenmiştir. Buna göre günümüzde kahvehaneye bireyler daha çok oyun oynamak, boş vakit geçirmek, günlük hayatın stresinden bir nebze de olsa uzaklaşmak için gitmektedirler. Araştırmanın asıl amacını ise bireylerin kahvehaneyi bir muhalefet ve eleştiri mekanı olarak kullanıp kullanmadığını tespit etmektir. Buna göre bireyler kahvehaneye siyasi yönde eleştiride bulunmak için gitmemektedirler. Elde edilen bulgular nezninde ortaya çıkan birkaç bulguyu paylaşmak yararlı olacaktır. Buna göre bireylerin yaşı arttıkça kahvehanede siyasi görüşlerini arkadaşlarıyla paylaşması daha yüksek oranda çıkmıştır. Görülüyor ki nüfus gençleştikçe bireylerin birbirine olan samimiyeti azalmaktadır. Araştırma esnasında anket dışında görüşülen katılımcıların kahvehanede siyasi yönde sohbet ettikleri taktirde görüşlerinin herkese sunulacağı endişesi, siyasi yönde sohbet ettikleri taktirde cezai bir yaptırımın olabileceği endişesi taşımaktadırlar. Bunun yanında bireylerin kahvehanede siyasi yönde sohbet ettikleri zaman bunun particilik yapma olarak algılanıp ortamın gerginleşeceği ve kavga çıkabilir düşüncesi ile konulara dikkat etmektedirler. Buna göre günümüz kahvehaneleri muhalefet ve eleştiri mekanı olarak kullanılmaktan ziyade bireylerin boş vakitlerinin değerlendirdiği ve oyun oynadığı mekanlar olarak toplumsal hayatta varlığı sürdürmektedir.

**KAYNAKÇA**

- Bajmaku, A. (2014). *Kahve Kültürü ve Kahvehane Mekânlarının Sosyo-Kültürel ve Politik Yaklaşımlar İle Popüler Kültür Çerçevesinde Değerlendirilmesi* (Doktora Tezi). Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Daşdemir, İ. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Evren, B. (1996). *Eski İstanbul'da Kahvehaneler*. İstanbul: Milliyet Yayınları.
- Evren, B. (1997). *Osmanlı'da Esnaf Örgütleri*. İstanbul: Omaş Ofset Yayınevi.
- Göle, N. (2000). *İslam'ın Yeni Kamusal Yüzleri*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Heise, U. (2001). *Kahve ve Kahvename*. İstanbul: Dost kitabevi.
- Karasar, N. (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kaygılı, O. C. (2007). *İstanbul'da Semai Kahveleri ve Meydan Şairleri*. İstanbul Merkez Kitabevi.
- Kömeçoğlu, U. (2009). Homo ludens ve homo sapiens arasında kamusalılık ve toplumsallık: Osmanlı kahvehaneleri. A. Yaşar (Ed.), *Osmanlı kahvehaneleri: Mekân, sosyalleşme, iktidar içinde* (s. 49—84). Kitap Yayınları.
- Naskali, G. E. (2010). *Türk Kahvesi Kitabı*. İstanbul: Kitabevi.
- Sankır, H. (2010). Osmanlı İmparatorluğu'nda Kamusalılığın Oluşumu Sürecinde Kahvehanelerin Rolü Üzerine Sosyolojik Bir Değerlendirme. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)*, (13), 185-210.
- Şahbaz, S. (2007). *Kahvehanelerin Sosyal Yaşamdaki Yeri ve Önemi: Aydın Merkez Örneği* (Yüksek Lisan Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Aydın.
- Tunç, Ş. (2014). *Osmanlı Payitahtında Kahvehane ve Kahvehane Kültürünün Yeri* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yaşar, A. (2005). Osmanlı Kahvehaneleri: Sivil Eğitim Kurumları. *Çevre Dergisi*, 30/2 (2005): 30-32.
- Yıldız, C. M. (2007). *Kahvehane Kültürü*. İstanbul: Beyan Yayınları.

**Coffeehouses as Places Where Social  
Opposition and Criticism Were  
Carried: The Adapazarı Example**

Research Article

**Mehmet Güngör**

---

Sakarya University,  
Institute of Social Sciences,  
mehmet.gngr02@gmail.com

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.16633815>**ABSTRACT**

This research was conducted in coffeehouses located in the city center of Adapazarı by selecting the province of Sakarya as the universe. The research attempted to determine the place and importance of coffeehouses in social life. Coffeehouses have been a part of social life since the 16th century. The most important features of coffeehouses, which have had many functions since their first appearance, are that they are educational institutions and places of criticism. The aim of the research is to determine the place and importance of coffeehouses in social life and to determine whether coffeehouses are used as places of opposition and criticism. The research was conducted in the city center of Adapazarı, the largest district of Sakarya Province. Accordingly, Adapazarı was selected as the center sample. There are approximately 300 coffeehouses in Adapazarı. Accordingly, with the idea that this would provide representation, 3-7 individuals were selected from each coffeehouse and 20 coffeehouses were reached, and a total of 100 people were surveyed. According to the findings, it was observed that the majority of the participants came to the coffeehouse to play games or spend their free time. In addition, it was observed that the majority of the individuals participating in the survey did not use the coffeehouse as a place of opposition and criticism and did not engage in political conversations in the coffeehouse.

**Keywords:** Coffee, Coffeehouse, Place of Opposition and Criticism.